

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет фінансів

Кафедра корпоративних фінансів і контролінгу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«Корпоративні фінанси»
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: «Аналіз активів підприємства та джерел їх формування»
здобувача: Корягіної Дар'ї Олександрівни

Науковий керівник: к.е.н., доцент
Свідерська Інна Миколаївна

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу:
д.е.н., професор
Терещенко Олег Олександрович

Київ 2024

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 76 сторінок, 21 таблиць, 2 рисунків, список використаних джерел з 46 найменувань, додатки.

«Аналіз активів підприємства та джерел їх формування»

Об'єктом дослідження є процес аналізу та оптимізації активів підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичний інструментарій аналізу активів підприємства.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – поглиблення теоретико-методичних засад аналізу активів підприємства для підвищення ефективності їх використання та зростання ринкової вартості підприємств.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- Охарактеризувати теоретичні та методичні основи аналізу необоротних активів підприємства.
- Описати теоретичні та методичні основи аналізу оборотних активів підприємства.
- Вивчити теоретичні та методичні основи аналізу джерел формування активів компанії.
- Провести аналіз необоротних активів, їх складу та структури прикладі ТОВ «Тойдіко Україна».
- Здійснити аналіз оборотних активів підприємства, їх складу та структури прикладі ТОВ «Тойдіко Україна».
- Проаналізувати джерела формування активів підприємства, їх склад та структуру прикладі ТОВ «Тойдіко Україна».
- Визначити напрями оптимізації структури необоротних активів підприємства для підвищення ефективності їх використання.
- Запропонувати напрями оптимізації структури оборотних активів підприємства для забезпечення фінансової стійкості компанії.
- Описати напрями підвищення ефективності управління джерел формування активів ТОВ «Тойдіко Україна».

Практична значущість роботи полягає в розробці рекомендацій для підвищення ефективності управління активами підприємства, які можуть бути впроваджені на досліджуваному підприємстві для оптимізації структури активів, забезпечення ліквідності та зменшення ризиків, пов'язаних з використанням ресурсів.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2024.

Рік захисту роботи 2024.

Ключові слова: оборотні та необоротні активи, джерела формування активів, модель Дюпона, факторинг, рефінансування дебіторської заборгованості.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФОРМУВАННЯ.....	6
1.1 Економічна сутність, склад та структура активів підприємства.....	6
1.2 Джерела формування активів підприємства	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФОРМУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТОЙДІКО УКРАЇНА»).....	27
2.1 Аналіз необоротних активів підприємства.....	27
2.2 Аналіз оборотних активів підприємства.....	34
2.3 Аналіз джерел формування активів підприємства	41
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФОРМУВАННЯ	48
3.1 Напрями оптимізації структури необоротних активів підприємства.....	48
3.2 Напрями оптимізації структури оборотних активів підприємства.....	53
3.3 Напрями оптимізації структури джерел формування активів підприємства.....	60
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Актуальність дослідження аналізу активів підприємства та джерел їх формування полягає в тому, що даний аналіз є важливою складовою фінансового менеджменту підприємств в умовах сучасного глобального бізнес-середовища. Зростаюча конкуренція, зміни в законодавстві, інновації та зміни у споживчих уподобаннях споживачів вимагають від підприємств постійну оцінку свого фінансового стану та ефективного управління активами. Аналіз активів та джерел їх формування дозволяє підприємствам визначити оптимальний склад активів, забезпечити ліквідність, мінімізувати ризики та забезпечити стаке фінансове забезпечення діяльності. Дослідження даної теми допомагає вирішити питання ефективного управління ресурсами, зокрема, визначення джерел фінансування для розширення бізнесу, здійснення інвестицій та покриття поточних зобов'язань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічну базу аналізу активів підприємства та джерел їх формування досліджували такі вчені як, Пушкар М.С., Бланк І.О., Фаріон І.Д., Урбан Н.М., Семенов А.М., Назаренко І.М., Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. та інші. Незважаючи на достатній рівень вивченості проблеми процес аналізу стану активів та джерел їх формування і досі лишається невирішеним і потребує подальшого дослідження.

Метою дослідження є поглиблення теоретико-методичних засад аналізу активів підприємства для підвищення ефективності їх використання та зростання ринкової вартості підприємств.

Відповідно до поставленої мети виділено наступні *завдання*:

1. Охарактеризувати теоретичні та методичні основи аналізу необоротних активів підприємства.
2. Описати теоретичні та методичні основи аналізу оборотних активів підприємства.

3. Вивчити теоретичні та методичні основи аналізу джерел формування активів компанії.
4. Провести аналіз необоротних активів, їх складу та структури прикладі ТОВ «Тойдіко Україна».
5. Здійснити аналіз оборотних активів підприємства, їх складу та структури прикладі ТОВ «Тойдіко Україна».
6. Проаналізувати джерела формування активів підприємства, їх склад та структуру прикладі ТОВ «Тойдіко Україна».
7. Визначити напрями оптимізації структури необоротних активів підприємства для підвищення ефективності їх використання.
8. Запропонувати напрями оптимізації структури оборотних активів підприємства для забезпечення фінансової стійкості компанії.
9. Описати напрями підвищення ефективності управління джерел формування активів ТОВ «Тойдіко Україна».

Об'єктом дослідження є процес аналізу та оптимізації активів підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичний інструментарій аналізу активів підприємства.

Методи дослідження: аналіз і синтез; горизонтальний і вертикальний аналіз фінансової звітності підприємства; метод коефіцієнтів при визначенні ефективності використання активів; факторний аналіз при визначенні впливу різних факторів на результуючий показник; порівняльний аналіз при порівнянні фактичних і нормативних значень показників; графічний при аналізі динаміки та структури показників; ABC-XYZ аналіз при розробці напрямів оптимізації оборотних активів підприємства (запасів).

Теоретична значущість результатів дипломної роботи полягає в поглибленні розуміння економічної сутності та структури активів підприємства, а також вивченні джерел їх формування, що сприяє розвитку наукових підходів до фінансового менеджменту підприємств у сучасних умовах. *Методична значущість* дослідження

полягає у вдосконаленні методичних підходів до аналізу активів та джерел їх формування, що дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів підприємства, виявити резерви підвищення рентабельності та прибутковості. *Практична значущість* роботи полягає в розробці рекомендацій для підвищення ефективності управління активами підприємства, які можуть бути впроваджені на досліджуваному підприємстві для оптимізації структури активів, забезпечення ліквідності та зменшення ризиків, пов'язаних з використанням ресурсів.

Інформаційні джерела: підручники та навчальні посібники з теми дослідження; наукові статті у фахових журналах; монографії та збірники наукових праць; матеріали наукових конференцій, симпозіумів, семінарів; законодавчі та нормативно-правові документи; фінансова звітність ТОВ «Тойдіко Україна» за 2021-2023; ресурси мережі Інтернет (сайти державних установ, громадських організацій, наукові блоги тощо).

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У *Розділі 1* проаналізовано теоретичні основи аналізу активів підприємства та джерел їх формування. Було визначено економічну сутність активів, їх склад та структуру, а також проаналізовано методичні підходи до оцінки запасів, грошових коштів та дебіторської заборгованості.

У *Розділі 2* проведено детальний аналіз необоротних та оборотних активів ТОВ «Тойдіко Україна» за останні три роки, визначено основні тенденції зміни показників, їх причини та можливі наслідки. Оцінено динаміку та структуру активів, ефективність їх використання, моральний та фізичний знос.

У *Розділі 3* з урахуванням результатів проведеного дослідження запропоновано рекомендації щодо оптимізації структури активів підприємства. Обґрунтовано необхідність планування та контролю обсягів і якісного складу активів для підвищення їх рентабельності та забезпечення фінансової стійкості підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФОРМУВАННЯ

1.1 Економічна сутність, склад та структура активів підприємства

У сучасних ринкових умовах комерційні підприємства функціонують з метою збільшення вартості компанії. Підставою для збільшення вартості компанії, а також для отримання прибутку є майно, яким володіє суб'єкт господарювання, що переносить його вартість на собівартість виробленого продукту. Усі майнові ресурси, які підприємство має в розпорядженні, складають категорію «активи» цього підприємства.

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», активи - ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому [1].

Економічна сутність поняття «активів» підприємства визначається та характеризується за допомогою ретельних досліджень і визначень, проведених численними вченими в галузі фінансів та обліку. Визначення та характеристика цієї категорії вимагають комплексного підходу, що враховує різноманітні активи, які є ключовими для діяльності підприємства.

Таблиця 1.1 – Тракткування економічної сутності категорії «активи» підприємства різними вченими-науковцями

№ п/п	Автор	Визначення
1	2	3
1	І.О.Бланк	«Контрольовані підприємством економічні ресурси, сформовані внаслідок інвестованого в них капіталу, які характеризуються детермінованою вартістю, продуктивністю та здатністю генерувати дохід, постійний оборот яких у процесі використання пов'язаний з чинником часу, ризику та ліквідності»

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
2	Є. О. Нагорний	«Активи підприємства, існуючи в матеріальній, нематеріальній і фінансовій формах, є економічними ресурсами підприємства, ефективність управління якими є основою внутрішньогосподарського механізму одержання прибутку підприємством»
3	Безус П. І.	«Власність фізичної або юридичної особи, що має грошову оцінку та застосовується в комерційній або виробничій діяльності для одержання доходу»
4	Васьківська К. В.	«Власність юридичної особи (підприємства), що має грошову вартість, яку підприємство може використовувати для здійснення підприємницької діяльності»
5	Лучко М. Р.	«Будь-яке майно, що має вартість і належить фізичній або юридичній особі»

Джерело: розроблено автором на основі [2, 3, 4, 5, 6]

Проаналізувавши різні трактування категорії «активів» підприємства різними науковими та вченими, наведені у Таблиці 1.1, варто зазначити, що усі автори розглядають активи як економічні ресурси, що належать підприємству на правах власності або користування. Активи характеризуються вартісним виміром - мають грошову оцінку чи вартість. Також, активи використовуються підприємством з метою отримання економічних вигод, доходу, прибутку. Активи можуть мати різні форми - матеріальну, нематеріальну, фінансову.

На нашу думку, активи підприємства є ключовим елементом його балансу та грають важливу роль у економічному житті підприємства. Економічну сутність активів можна розглядати з кількох аспектів:

1. *Визначення.* Активи - це ресурси, які належать підприємству і можуть бути використані для генерації прибутку. Це може включати фізичні об'єкти (наприклад, будівлі, обладнання), фінансові інструменти (наприклад, гроші на банківському рахунку) та інші ресурси, такі як інтелектуальна власність чи дебіторська заборгованість.

2. *Роль у балансі.* Активи є однією з основних категорій у балансі підприємства.

Баланс представляє собою фінансовий звіт, який показує, як розподіляються активи, пасиви та власний капітал підприємства на певний момент часу.

3. *Генерація прибутку.* Активи допомагають підприємству генерувати прибуток. Фізичні активи, такі як обладнання, використовуються для виробництва товарів чи послуг, що приносять прибуток. Фінансові активи, такі як інвестиції, можуть приносити дохід у вигляді відсотків.

4. *Ліквідність та ризики.* Активи можуть бути ліквідними (здатними швидко перетворюватися в гроші) або неліквідними. Управління ліквідністю активів важливо для забезпечення платоспроможності підприємства. Крім того, активи пов'язані з різними видами ризиків, такими як ринковий, кредитний та операційний ризики.

5. *Оцінка вартості.* Активи мають вартість, яку слід визначити для фінансового обліку. Оцінка активів може виконуватися за різними методами, такими як вартість придбання, ринкова вартість, амортизована вартість тощо.

Основні ознаки, які притаманні категорії «активи підприємства»:

⇒ Актив втілює ймовірну майбутню користь, яка включає в себе здатність, окремо або в поєднанні з іншими активами, сприяти безпосередньо чи опосередковано майбутнім грошовим надходженням.

⇒ Підприємство має контроль над активом, що означає, що воно має право використовувати актив та отримувати певні вигоди, які він надає. Контроль включає можливість продажу, оренди або іншого типу використання активу за відповідністю до рішення компанії.

⇒ Активи, як правило, забезпечують майбутні економічні вигоди підприємства. Це може бути у формі витоків готівки, заощаджень витрат або іншої вигоди.

Згідно бухгалтерського обліку активи поділяють на оборотні та необоротні (Рис. 1.1). Оборотні активи – це категорія активів, які очікується перетворити в готівку або використати в процесі виробництва чи продажу товарів та послуг протягом одного року або ж одного операційного циклу. Оборотні активи є

найбільш ліквідними активами у балансі підприємства, оскільки саме ці активи можуть бути швидко перетворені на готівку або використані для забезпечення поточної діяльності. Ці активи допомагають підприємству забезпечити свої короткострокові фінансові зобов'язання та здійснювати операційну діяльність [7, с.141].

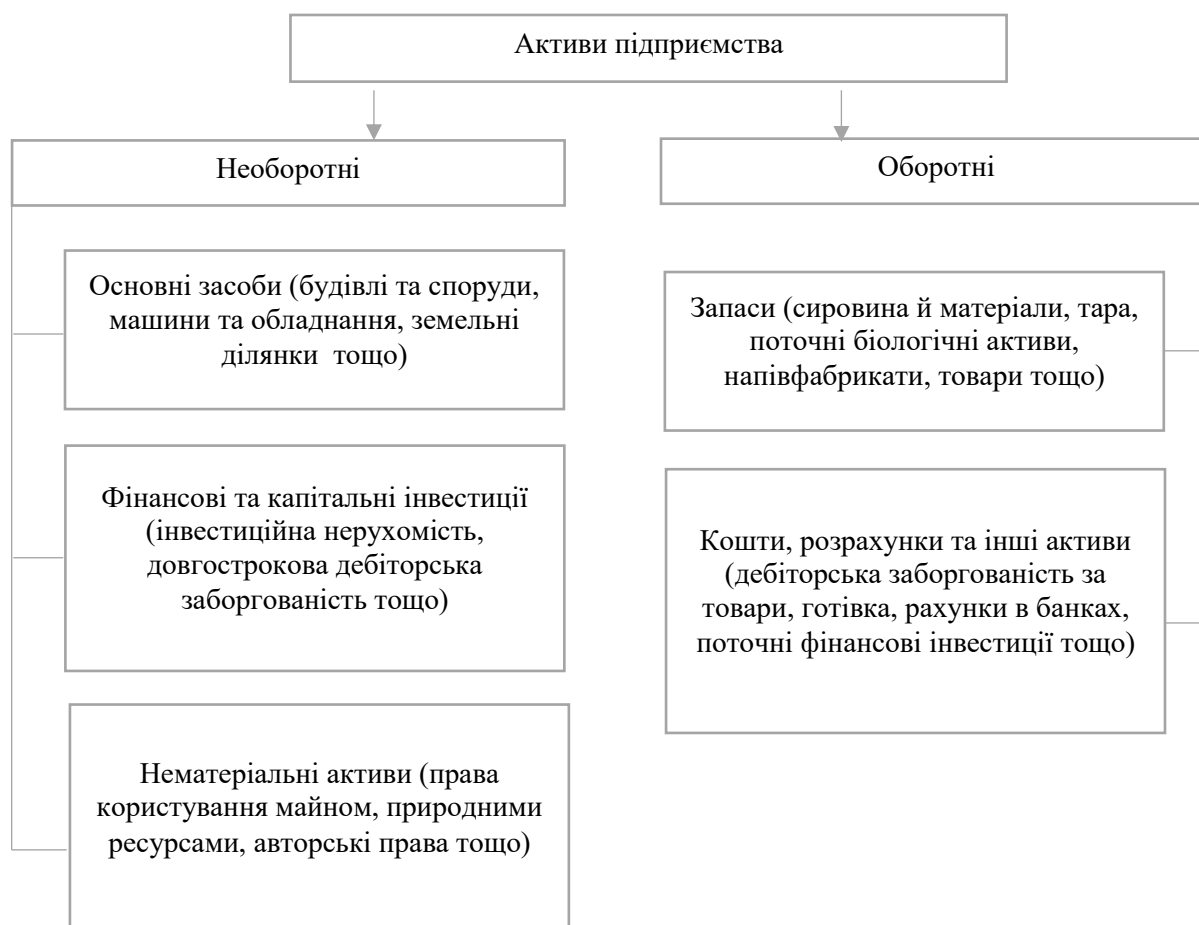

Рисунок 1.1 – Класифікація активів підприємства

Джерело: розроблено автором

Характерні ознаки оборотних активів підприємств:

- оборотні активи повністю споживаються протягом одного операційного циклу, який триває не більше 1 року;
- оборотні активи легко реалізуються і конвертуються в готівку;
- вартість оборотних активів, як правило, менша за вартість необоротних активів;

- оборотні активи є найбільш ліквідною частиною майна підприємства;
- оборотні активи використовуються для забезпечення поточної господарської діяльності підприємства [8, с.66].

Оборотні активи підприємства включають ресурси, які призначені для швидкого та короткострокового використання в рамках виробничого процесу та обігу продукції. Ці активи забезпечують ланцюжок дій, спрямованих на виробництво та реалізацію товарів чи послуг, забезпечуючи ліквідність та фінансову стабільність підприємства. Склад оборотних активів підприємства наведених у Таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 - Склад оборотних активів підприємства

Елемент ОА	Поняття
1	2
Виробничі запаси	Цей компонент включає в себе різноманітні матеріали, напівфабрикати та готові вироби, які використовуються в процесі виробництва товарів чи послуг. Наприклад, сировина й матеріали, комплектуючі вироби, паливо, тара, будівельні матеріали, запасні частини тощо. Виробничі запаси є необхідними для неперервного виробничого процесу та задоволення попиту на продукцію.
Незавершене виробництво	Даний компонент відноситься до продукції, яка перебуває в процесі виготовлення, але ще не досягла стану готовності для реалізації. Це може включати напівфабрикати, вироби на стадії обробки або товари, які чекають фінальної зборки.
Готова продукція	Елемент оборотних активів підприємства, який вказує на виробничий результат, який готовий для реалізації. Він охоплює товари або послуги, які проходять усі етапи виробництва і тепер готові бути виведені на ринок. Готова продукція може включати в себе закінчені товари, які очікують на відвантаження або на складі готові до доставки клієнтам. Для послуг це може бути проекти чи виконані послуги, які готові до здачі або реалізації.
Товари	Товари представляють собою важливий елемент оборотних активів підприємства і означають готові для продажу фізичні продукти або товари. Це може включати в себе різноманітні товари, які призначені для реалізації або використання клієнтами. Товари можуть бути виготовлені самим підприємством або придбані для подальшої реалізації. Вони можуть бути фізичними об'єктами, такими як одяг, продукти харчування або послуги, такі як програмне забезпечення чи консультації.

Продовження таблиці 1.2

1	2
Дебіторська заборгованість	Грошові кошти, які клієнти чи інші сторони повинні підприємству за надані товари або послуги. Дебіторська заборгованість виникає внаслідок реалізації товарів чи послуг в кредит або за умовами підсумкової оплати. Цей елемент оборотних активів представляє собою заборгованість покупців перед підприємством, яку очікується отримати у вигляді грошових платежів у майбутньому.
Поточні фінансові інвестиції	Фінансові активи, що мають короткостроковий характер і призначені для швидкого конвертування в грошовий еквівалент. Цей вид інвестицій може включати в себе грошові еквіваленти, короткострокові цінні папери, банківські депозити та інші фінансові інструменти з коротким строком винятку або погашення. Підприємства використовують поточні фінансові інвестиції для збереження ліквідності та отримання додаткового доходу від вкладення вільних коштів.
Грошові кошти та їх еквіваленти	Готівка та фінансові інструменти, які легко можна конвертувати в готівку з мінімальним ризиком втрат вартості. Це не лише фізичні гроші в касі підприємства, а й короткострокові фінансові інструменти, такі як банківські депозити, короткострокові цінні папери та інші ліквідні активи.
Інші оборотні активи	Різнноманітні короткострокові активи підприємства, що не підпадають під конкретні категорії, такі як товари, незавершене виробництво чи дебіторська заборгованість.
Витрати майбутніх періодів	Суми, витрачені або оплачені в попередніх періодах, але вартість чи користь від цих витрат буде розподілена на майбутні періоди.

Джерело: розроблено автором на основі [9]

Отже, оборотні активи підприємства включають широкий спектр ресурсів, які використовуються в короткостроковій перспективі для забезпечення безперервності операційної діяльності. Згідно з наведеною інформацією у Таблиці 1.2, до складу оборотних активів входять виробничі запаси, готова продукція, грошові кошти та ін. Зокрема, оборотні активи охоплюють широке коло ліквідних ресурсів підприємства, які забезпечують його поточну діяльність та приносять економічні вигоди протягом одного року або операційного циклу. Вони є важливою складовою активів, що визначає ліквідність і фінансову стійкість підприємства.

Необоротні активи – це категорія активів на балансі підприємства, які не призначені для швидкого перетворення в готівку або використання у поточній операційній діяльності протягом одного року. Вони є тривалими активами, якими підприємство володіє з метою використання їх у своїй діяльності на тривалий термін, зазвичай понад один рік. Необоротні активи також іноді називають капітальними активами або основними активами [10, с.20].

Необоротні активи відрізняються від оборотних активів за деякими характеристиками. Основні ознаки необоротних активів включають:

- необоротні активи мають довгостроковий характер використання, і їхній термін служби перевищує один рік;
- їхнє призначення не пов'язане з продажем або використанням у виробничих циклах короткого терміну. Необоротні активи служать для забезпечення виробничих можливостей та довгострокових потреб підприємства;
- необоротні активи мають значну вартість, і їхній придбаний обсяг часто потребує суттєвих фінансових витрат;
- необоротні активи підлягають амортизації - процесу розподілу їхньої вартості протягом їхнього терміну служби.

Згідно ПСБО 7 необоротні активи поділяються на такі групи: «земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, будинки, споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар, робоча і продуктивна худоба, багаторічні насадження та інші. Такий підхід дозволяє забезпечити систематичне ведення обліку, амортизації та відображення змін вартості цих активів протягом їхнього терміну служби. Крім того, визначення різних груп необоротних активів допомагає управлінням підприємствам ефективно планувати та приймати рішення щодо утримання, модернізації чи відчуження конкретних видів активів відповідно до їхнього стратегічного значення та внутрішніх потреб підприємства [11].

Необоротні активи підприємства складаються з великих та довгострокових ресурсів, необхідних для його стабільної діяльності. Ці активи не призначені для швидкого обігу, але служать стратегічними вкладеннями, впливаючи на довгострокову ефективність та конкурентоспроможність підприємства. Склад необоротних активів підприємств згідно бухгалтерського обліку наведений у Таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 - Склад необоротних активів підприємства

Елемент НА	Поняття
Основні засоби	Різноманітні матеріальні ресурси, представлені у вигляді об'єктів або устаткування, використовувані для виробничих або адміністративних цілей. Це можуть бути будівлі та споруди, машини та обладнання, земельні ділянки, транспортні засоби, прилади та інвентар тощо.
Інші необоротні матеріальні активи	Матеріальні ресурси, що не підпадають під інші чітко визначені групи, такі як будівлі, машини або транспортні засоби. Ця категорія може включати в себе різні об'єкти та активи, наприклад бібліотечні фонди, тимчасові споруди, природні ресурси, інвентарна тара, предмети прокату тощо.
Нематеріальні активи	Активи, які не мають фізичної форми, але можуть мати значущу вартість для підприємства. Це права на інтелектуальну власність (торгові марки, патенти, авторські права тощо), ліцензії та концесії (права на використання чи продаж продуктів, послуг чи технологій іншого підприємства), системи програмного забезпечення тощо.
Довгострокові фінансові інвестиції	Фінансові активи, що призначені для утримання на тривалий термін, і не передбачають негайного обігу чи реалізації. Цей може включати в себе різні фінансові інструменти, такі як: акції інших компаній, облігації та цінні папери, довгострокові депозити та ін.
Відстрочені податкові активи	Відображаються в бухгалтерському обліку як суми, які будуть використовуватися для зменшення податкового зобов'язання в майбутньому. Це виникає з різниці між бухгалтерською вартістю активів чи обов'язків та їхньою податковою вартістю.
Довгострокова дебіторська заборгованість	Ці зобов'язання або права на отримання грошових коштів передбачається реалізувати або виконати протягом тривалого періоду, який перевищує один рік.
Гудвіл	Елемент необоротних активів підприємства, який виникає при придбанні компанії за сумою, що перевищує ринкову вартість її чистих активів та зобов'язань. Гудвіл представляє собою невидиму та нематеріальну вартість, яка відображає силу бренду, репутації, клієнтської бази та інших факторів, які роблять компанію привабливою для придбання.

Джерело: розроблено автором на основі [12]

Таким чином, необоротні активи підприємства включають довготривалі матеріальні та нематеріальні ресурси, які використовуються протягом тривалого періоду часу і формують основу для стабільного функціонування та розвитку підприємства.

Отже, проаналізувавши економічну сутність, склад і структуру активів підприємства, варто зазначити що, активи підприємства є основою його економічної діяльності, і правильне управління ними визначає фінансовий успіх підприємства. Головні ознаки активів: здатність приносити економічні вигоди в майбутньому, контроль з боку підприємства, оцінка у вартісному виразі. Згідно бухгалтерського обліку активи поділяються на оборотні та необоротні. Основною метою оборотних активів є обслуговування операційного процесу підприємства та забезпечення його безперервності. Необоротні активи становлять довготривалу матеріальну та фінансову основу підприємства, забезпечують його стабільне функціонування та розвиток на тривалу перспективу. Основною метою необоротних активів підприємства є забезпечення необхідних ресурсів та засобів для його діяльності, які призначені для тривалого використання та приносять користь протягом тривалого періоду.

1.2 Джерела формування активів підприємства

В сучасних умовах конкурентного бізнес-середовища, ефективне управління активами підприємства стає стратегічною перевагою та визначає його стійкість та конкурентоспроможність. Для досягнення успішної експлуатації та утримання лідерської позиції на ринку, необхідно ретельно розглядати джерела формування активів підприємства, щоб визначити оптимальні стратегії та напрямки діяльності.

Шеремет О.О. в своїх дослідженнях зазначає, що «Джерелами формування активів підприємства виступають фінансові ресурси, які можна визначити, як сукупність грошових коштів (як у фондовій, так і у нефондовій формах), яку змогло зосередити у своєму розпорядженні підприємство на певний момент для здійснення своєї статутної діяльності шляхом вкладення цих коштів у активи підприємства для забезпечення розширеного відтворення та виконання фінансових зобов'язань».

Таким чином, джерела формування активів підприємства - це різноманітні джерела, звідки компанія отримує ресурси та власність для забезпечення своєї діяльності та розвитку. Ці джерела можуть включати фінансові, матеріальні та інші ресурси, необхідні для функціонування та досягнення стратегічних цілей підприємства.

Усі джерела формування активів підприємства можна розділити на 2 групи: власний капітал та залучені ресурси, тобто позиковий капітал. Власний капітал компанії - це грошові кошти, що належать власникам бізнесу та використовуються для фінансування діяльності та розвитку підприємства. Структура власного капіталу підприємства зазначена на Рис.1.2.

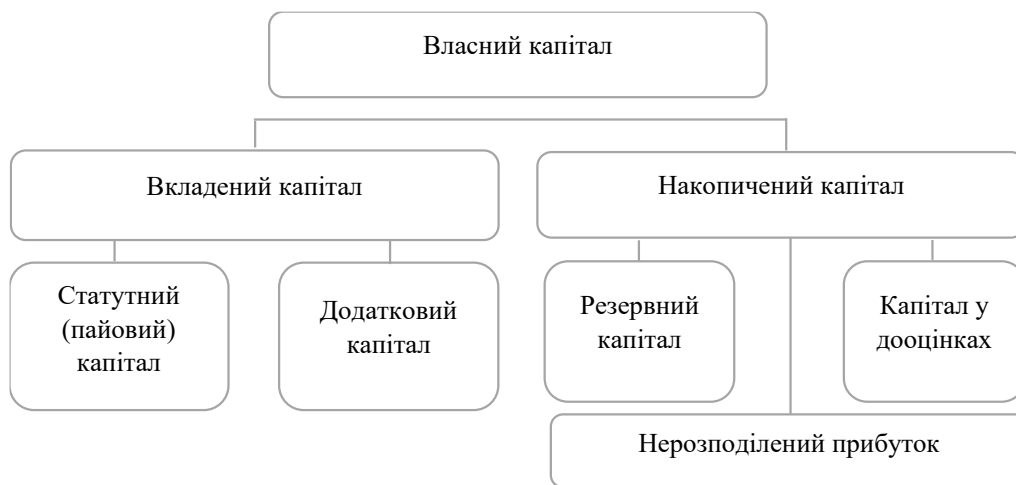

Рисунок 1.2 – Структура власного капіталу підприємства

Джерело: розроблено автором

Згідно Н(П)СБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», власний капітал – «це частина в активах підприємствах, що залишається після вирахування його зобов'язань». Недолік цього визначення полягає в тому, що воно характеризує тільки

формулу розрахунку власного капіталу, але не вказує на джерела формування і його напрямки використання [9].

Концепція "власного капіталу" привертає увагу вчених та науковців з різних галузей, що призвело до розмаїття визначень цього поняття. Деякі визначення продемонстровані у Таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Трактуювання поняття «власний капітал» різними науковцями

Автор	Визначення
Ф.Ф. Бутинець	«Власний капітал – загальна вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються ним для формування його активів»
Л.В. Безкоровайна	«Власний капітал – це власні джерела підприємства, внесені його засновниками, або суми реінвестованого чистого прибутку, які використовуються для формування активів підприємства у грошовій або матеріальній формі»
В.В. Сопко	«Власний капітал – це власні джерела підприємства, які без визначення строку проведення внесені засновниками або залишені ними на підприємстві з уже оподаткованого прибутку»

Джерело: розроблено автором на основі [13, 14, 15]

Аналізуючи наведені визначення, можна виділити спільне те, що власний капітал розглядається як власні фінансові ресурси підприємства. Відмінне полягає в деталізації джерел формування та призначення власного капіталу. Отже, власний капітал - це власні фінансові ресурси підприємства, що формуються за рахунок внесків засновників, прибутку та призначені для формування активів.

Зареєстрований (статутний) капітал підприємства — це сума грошей або майна, яку засновники підприємства вкладають в компанію при її створенні для забезпечення його діяльності та визначення юридичної вартості компанії. Статутний капітал фіксується у статуті (уставі) підприємства, і він може бути виражений у грошовій одиниці або в натуральній формі (наприклад, кількість акцій). Ця сума встановлюється для забезпечення покриття можливих зобов'язань підприємства та створення бази для його операцій. Статутний капітал не обов'язково повинен бути сплачений повністю в момент створення компанії, але його наявність є важливим

елементом визначення фінансової стійкості та потенційного ризику для кредиторів та інших зацікавлених сторін. У процесі функціонування підприємства, статутний капітал може піддаватися змінам через рішення акціонерів або інших уповноважених органів.

Додатковий капітал - це частина його капіталу, яка не входить до складу статутного капіталу, але може бути використана для різноманітних потреб компанії. Даний капітал може формуватися з різних джерел та вміщати в себе різні складові. Основні складові додаткового капіталу:

- Додатковий оплачений капітал (може включати внески акціонерів або інших власників, які не враховуються при формуванні статутного капіталу, але підвищують загальний обсяг власних коштів компанії);
- Додатковий прибуток (наприклад, накопичені прибутки, які не були розподілені серед акціонерів у вигляді дивідендів і залишаються в компанії для різних цілей, таких як резерви, розвиток чи інвестиції);
- Приріст вартості активів (якщо ринкова вартість активів компанії зростає, це може розглядатися як форма додаткового капіталу) [16].

Резервний капітал - частина прибутку або фінансових ресурсів, яку компанія відокремлює та відкладає з метою створення резервів для подальших потреб або вирішення непередбачуваних ситуацій. Цей вид капіталу відображає фінансову стійкість підприємства та його готовність до різних фінансових викликів. Резервний капітал може набувати різних форм в залежності від мети. Наприклад, підприємство може створити резервний фонд як частину резервного капіталу для покриття непередбачуваних витрат або ризиків. Також це може бути резерв для оплати податків, який використовується для відкладання коштів для майбутніх податкових зобов'язань, забезпечуючи фінансову готовність компанії до податкових виплат. Резервний капітал є важливим фактором управління ризиками та фінансовою стійкістю компанії, дозволяючи їй ефективно реагувати на зміни в економічному середовищі та забезпечувати стабільність в умовах невизначеності.

Капітал у дооцінках підприємства вказує на збільшення чи зменшення вартості активів, зобов'язань чи власного капіталу підприємства в результаті переоцінки їхньої ринкової вартості або фінансового стану. Така процедура може бути здійснена з метою приведення фінансових звітів у відповідність з ринковими умовами або для оптимізації фінансової структури підприємства. Дооцінка може бути проведена із позитивним чи негативним знаком, залежно від того, чи вона призводить до збільшення чи зменшення фінансового стану підприємства.

Нерозподілений прибуток - частина власного капіталу підприємства, що утворюється в результаті отримання прибутку та не була розподілена між власниками. Даний прибуток не виплачений у вигляді дивідендів чи інших виділень власникам, а залишається на балансі підприємства для подальшого використання. Нерозподілений прибуток може використовуватись для різних цілей компанії, зокрема:

- підприємства можуть використовувати нерозподілений прибуток для фінансування нових проектів, розширення діяльності або введення нових продуктів;
- ця частина прибутку може використовуватися для інвестицій у дослідження та розвиток, щоб поліпшити інноваційні можливості підприємства;
- частина прибутку може бути відкладена в якості резервів для майбутніх витрат або непередбачуваних ситуацій тощо.

Другою основною складовою джерел формування активів є позиковий капітал. Позиковий капітал підприємства виступає як одне з основних джерел формування активів, що дозволяє не лише розширити обсяг господарської діяльності, але й забезпечити ефективне використання власного капіталу. Він дозволяє підприємствам мобілізувати необхідні ресурси для реалізації інвестиційних проектів, модернізації виробництва та розширення бізнесу без потреби залучення власних коштів у повному обсязі.

Позичковий капітал підприємства, також відомий як борговий капітал, представляє собою грошові ресурси, які підприємство отримує у вигляді позик або боргових зобов'язань з метою фінансування своєї діяльності та розширення бізнесу [17, с.9-10].

Основні переваги використання позикового капіталу включають можливості його широкого залучення, підвищення фінансового потенціалу підприємства, забезпечення ефекту "податкового щита" через відрахування витрат на обслуговування капіталу з бази оподаткування. Однак, слід зазначити, що використання позикового капіталу пов'язане з фінансовими ризиками, такими як зниження фінансової стійкості та втрата платоспроможності, залежність вартості капіталу від фінансового ринку, складність процедури залучення.

Борговий капітал підприємства поділяється на довгострокові і поточні зобов'язання, забезпечення наступних виплат і платежів та дохід майбутніх періодів.

Довгострокові зобов'язання підприємства як частина позикового капіталу відіграють важливу роль у формуванні активів підприємства. Вони представляють собою зобов'язання, що мають бути погашені підприємством протягом періоду, який перевищує один рік. Це можуть бути довгострокові кредити банків, довгострокові фінансові зобов'язання, відстрочені податкові зобов'язання, інші довгострокові зобов'язання тощо.

Залучення довгострокових зобов'язань дозволяє підприємствам фінансувати свою діяльність, не покладаючись виключно на власні кошти або короткострокове фінансування. Це допомагає підприємствам розширювати свої операції, модернізувати обладнання або розширювати виробничі потужності, що, в свою чергу, може сприяти зростанню їхньої ринкової вартості та збільшенню прибутковості.

Поточні зобов'язання – це зобов'язання, які очікується погасити протягом одного операційного циклу або одного року, залежно від того, що довше. Поточні зобов'язання включають короткострокові кредити банків, кредиторську заборгованість, поточні зобов'язання за розрахунками тощо. Ці зобов'язання

дозволяють підприємствам підтримувати свою операційну діяльність, забезпечуючи ліквідність і гнучкість у короткостроковому періоді. Вони допомагають покривати поточні витрати, такі як оплата праці, закупівля товарів або матеріалів, і інші оперативні витрати [18, с.134].

Забезпечення наступних виплат і платежів підприємства відповідає за формування резервів для майбутніх зобов'язань, чия точна сума або термін настання є невизначеними. Це дозволяє підприємству ефективно управляти ризиками і забезпечувати фінансову стабільність, підтримуючи ліквідність для покриття потенційних витрат або збитків у майбутньому. Вони можуть включати: забезпечення майбутніх витрат на відпустки, гарантійні зобов'язання тощо.

Дохід майбутніх періодів підприємства, відомий також як відстрочені доходи, створюється, коли компанія отримує платежі за товари чи послуги, які ще не були надані. В обліку за методом нарахувань дохід визнається лише тоді, коли він зароблений. Якщо клієнт сплачує за товари чи послуги заздалегідь, компанія не записує дохід на своєму звіті про прибутки та збитки, а замість цього реєструє зобов'язання на своєму балансі [19, с.277-279].

Отже, можемо зробити висновок, що активи підприємства формуються за рахунок власних та залучених коштів. Власний капітал включає статутний, додатковий, резервний капітал, капітал у дооцінках та нерозподілений прибуток. Це власні фінансові ресурси компанії, що формують її активи. Позиковий капітал - це залучені кошти у вигляді кредитів, позик, інших боргових зобов'язань. Він складається з довгострокових і поточних зобов'язань, забезпечень майбутніх виплат та доходів майбутніх періодів.

1.3 Методичні підходи аналізу активів підприємства та джерел їх формування

Методичні підходи аналізу активів підприємства та джерел їх формування є важливою складовою комплексного аналізу фінансово-господарської діяльності. Вони дозволяють оцінити ефективність використання наявних ресурсів, виявити резерви підвищення рентабельності та прибутковості, проаналізувати структуру джерел формування капіталу. Варто дослідити різноманітні методологічні підходи, що дозволяють глибше зрозуміти структуру активів та механізми їх формування. Застосування цих підходів сприяє ефективному управлінню фінансовими ресурсами, оптимізації витрат та підвищенню загальної рентабельності підприємства.

Першим етапом аналізу активів підприємства є загальна оцінка стану майна підприємства та його складових частин. Цей етап включає в себе: аналіз загальної структури активів та джерел їх формування; оцінка якості активів; аналіз ліквідності активів; аналіз структури заборгованостей та інші. Цей етап аналізу допомагає отримати загальне уявлення про фінансовий стан та якість активів підприємства та визначити аспекти, які потребують уваги або оптимізації.

Першою складовою загальної оцінки стану майна є аналіз загальної структури активів та джерел їх формування. Другою складовою загальної оцінки стану майна є визначення якісної оцінки основних засобів. До показників якісної оцінки основних засобів належать: коефіцієнт зносу та придатності основних засобів, індекс постійного активу, фондвіддача, фондорентабельність тощо.

Важливою частиною аналізу активів є оцінка запасів, грошових коштів та дебіторської заборгованості. Для оцінки запасів, грошових коштів, та дебіторської заборгованості використовуються різноманітні методичні підходи. В аналізі дебіторської заборгованості значну увагу приділяють динаміці зміни загальної суми заборгованості, структурі дебіторської заборгованості за видами та термінами

виникнення, а також частці сумнівної заборгованості у загальній її сумі. Для оцінки якості дебіторської заборгованості також аналізується частка в ній вексельної форми розрахунків, оскільки вексель є високоліквідним активом. Зокрема, для аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві використовуються наступні показники: коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, період інкасації дебіторської заборгованості, коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості тощо [20].

Методики оцінки запасів передбачають врахування первісної вартості та чистої вартості реалізації, а також особливостей закупівельних цін. Політика управління запасами зосереджена на збалансуванні між витратами на замовлення та зберігання з метою мінімізації загальних витрат і підтримання достатнього рівня запасів для задоволення потреб клієнтів та уникнення перебоїв у виробництві. Запаси аналізуються за допомогою деяких ключових показників, таких як коефіцієнт оборотності запасів, період оборотності запасів та коефіцієнт накопичення.

Показники ефективності використання активів є критично важливими при аналізі активів підприємства, оскільки вони відображають, наскільки ефективно підприємство управляє своїми ресурсами для генерації прибутку. До ключових показників ефективності використання належать: коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів, коефіцієнт оборотності основних засобів тощо. Ці показники допомагають аналізувати, як швидко підприємство використовує свої активи для підтримки операційної діяльності та виробництва. Чим швидше оборотні активи перетворюються на продажі, тим ефективніше підприємство використовує свої ресурси, забезпечуючи вивільнення капіталу для подальшого використання або інвестицій [21, с.174].

Крім того, для аналізу активів підприємства є важливим розуміння та розрахунок ряду показників, таких як: рентабельність активів, оптимальний розмір

замовлення, система XYZ, аналіз дебіторської заборгованості та її рефінансування шляхом факторингу, форфейтингу, обліку векселів та спонтанного рефінансування.

Економічне тлумачення показника рентабельності активів (ROA) зосереджене на вимірюванні ефективності компанії у генерації прибутків від її загальних активів. ROA є ключовим фінансовим показником, який відображає прибутковість компанії у відношенні до її загальних активів, вказуючи на те, наскільки ефективно управління використовує ресурси компанії для виробництва чистого доходу. Формула ROA може дещо відрізнятися, але загалом вона розраховується як Чистий дохід / Середні загальні активи [22].

Інтерпретація оптимального розміру замовлення в контексті управління активами підприємства пов'язана з моделлю економічної кількості замовлення (EOQ). EOQ — це метод, що використовується для визначення ідеального розміру замовлення, який мінімізує загальні витрати на замовлення та утримання запасів. Ця модель балансує між витратами на замовлення та витратами на утримання, щоб знайти "золоту середину", при якій загальні витрати на інвентаризацію є найнижчими. EOQ враховує два основні типи витрат: витрати на замовлення та витрати на утримання. Витрати на замовлення включають в себе адміністративні витрати та витрати на доставку, пов'язані з розміщенням замовлення. Витрати на утримання пов'язані з витратами на зберігання запасів, такі як оренда складу, страхування та ризик псування. Модель EOQ дозволяє знайти ідеальний баланс між частотою замовлень та розміром запасів, що веде до оптимізації загальних витрат [23].

Система XYZ — це метод класифікації запасів, який групує товари на основі їх варіативності попиту. Цей метод дозволяє компаніям оптимізувати управління запасами, виявляючи товари, які потребують різного рівня уваги. За допомогою XYZ аналізу компанії можуть класифікувати товари на три категорії: X (з

найстабільнішим попитом), Y (зі змінним попитом) і Z (з непередбачуваним попитом), що дозволяє їм розробити більш точні плани запасів і прогнози [24].

Аналіз дебіторської заборгованості та її рефінансування через факторинг, форфейтинг, облік векселів та спонтанне рефінансування є важливим аспектом у аналізі активів підприємства. Це допомагає оцінити ліквідність, фінансову стабільність та ефективність управління активами компанії.

Факторинг - це фінансова операція, при якій підприємство продає свою короткострокову дебіторську заборгованість третій стороні (фактору) з метою отримання швидкого доступу до грошових коштів. Факторинг дозволяє підприємству покращити свій обіговий капітал та ліквідність без необхідності чекати на сплату від своїх дебіторів. Водночас факторинг передбачає сплату комісії факторинговій компанії.

Форфейтинг - це покупка фінансовою установою довгострокових дебіторських зобов'язань без права регресу до продавця. Це дозволяє підприємству негайно отримати кошти за довгостроковими боргами. Економічна вигода полягає у поліпшенні ліквідності та зменшенні ризику неплатежів, але також передбачає сплату дисконту форфейтору [25].

Облік векселів - це процес обліку та обігу векселів як платіжних інструментів. Економічна вигода полягає в можливості використання векселів для розрахунків з контрагентами, що може покращити ліквідність та платіжну дисципліну.

Спонтанне рефінансування - це використання кредиторської заборгованості для фінансування дебіторської заборгованості. Підприємство може затримувати оплату своїм постачальникам, щоб покрити недостачу коштів через неоплачені борги клієнтів. Економічна вигода полягає у безкоштовному фінансуванні, але це може зашкодити репутації та відносинам з постачальниками.

Модель Дюпона є аналітичним інструментом, який дозволяє дослідити вплив різних факторів на загальну рентабельність активів компанії (ROA). Цей метод

розкладає ROA на кілька компонентів, що допомагає виявити сильні та слабкі місця в діяльності підприємства. Основні фактори, які враховуються в моделі Дюпона:

- Рентабельність продажів (P_n) = Чистий прибуток / Виручка від реалізації;
- оборотність активів (OA) = Виручка від реалізації / Середня вартість активів;
- фінансовий леверидж (ФЛ) = Середня вартість активів / Середня вартість власного капіталу.

Математично, модель Дюпона виражається Формулою 1.1:

$$ROA = P_n \times OA \times \Phi Л, \quad (1.1)$$

де ROA – рентабельність активів,

P_n - рентабельність продажів,

ФЛ - фінансовий леверидж.

Аналізуючи ці компоненти, можна визначити, який фактор найбільше впливає на загальну рентабельність активів і зосередити зусилля на його покращенні.

Варто підкреслити, що планування та контроль обсягів і якісного складу оборотних та необоротних активів підприємства має ключове значення для ефективного управління ресурсами та фінансового стану підприємства. Визначення необхідності таких заходів обумовлене наступними питаннями:

- Оптимізація використання ресурсів. Планування допомагає визначити оптимальний обсяг та структуру активів, необхідних для досягнення цілей підприємства. Це дозволяє ефективно використовувати оборотні та необоротні активи, забезпечувати їх належне обслуговування, модернізацію та оновлення.
- Забезпечення ліквідності та платоспроможності. Контроль за обсягом і складом оборотних активів важливий для підтримання ліквідності підприємства, здатності своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

- Зменшення ризиків. Ефективне управління активами дозволяє ідентифікувати та мінімізувати ризики, пов'язані з володінням і використанням активів, такі як знецінення, збитки від неправильного використання або недостатнього обслуговування.

- Підвищення ефективності. Планування та контроль дозволяють підприємству більш ефективно розподіляти ресурси, знижувати витрати на утримання та експлуатацію активів, а також оптимізувати їх використання для досягнення стратегічних цілей тощо.

Отже, аналіз активів підприємства та джерел їх формування є вкрай важливим для ефективного управління фінансовими ресурсами, оптимізації витрат та підвищення загальної рентабельності. Застосування різноманітних методичних підходів, таких як загальна оцінка майна, розрахунок рентабельності активів, аналіз дебіторської заборгованості, модель Дюпона дозволяє глибоко зрозуміти структуру активів, механізми їх формування та фактори, що впливають на ефективність їх використання.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФОРМУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТОЙДІКО УКРАЇНА»)

2.1 Аналіз необоротних активів підприємства

У сучасних умовах господарювання, стійке функціонування та розвиток будь-якого підприємства неможливі без ефективного управління активами. Необоротні активи, зокрема, відіграють вирішальну роль у забезпеченні довгострокового розвитку та конкурентоспроможності підприємства. Далі ми проведемо аналіз необоротних активів, а також оборотних активів та джерел їх формування підприємства ТОВ «Тойдіко Україна».

Компанія ТОВ «Тойдіко Україна» є офіційним ексклюзивним дистриб'ютором продукції Mattel Inc. в Україні з 2000 року і займається оптовим продажем іграшок всесвітньо відомих брендів: Barbie®, Hot Wheels®, Fisher-Price™, Томас і Друзі™, MEGA BLOKS™, Scrabble™, Uno®, MatchBox®.

Першим етапом аналізу необоротних та оборотних активів підприємства є загальна оцінка майна. У цьому контексті слід провести горизонтальний аналіз активів. Горизонтальний аналіз активів підприємства надає корисний інсайт щодо його фінансового стану та продуктивності. Горизонтальний аналіз розглядає зростання кожної статті активів з плином часу. Підприємство розраховує відсоткову зміну від року до року для кожної статті. Це дозволяє побачити, як різні активи зростають або зменшуються [26].

Провівши горизонтальний аналіз ТОВ «Тойдіко Україна» (Таблиця 2.1) можна зробити висновок, що загальна вартість необоротних активів компанії збільшилась на 21,12% або на 1329 тис. грн. у 2023 році порівняно з 2021 роком. Це пояснюється збільшенням основних засобів на 1397 тис.грн. або 80,06%. Водночас спостерігається незначне зменшення незавершених капітальних інвестицій (-0,24%)

та відсутність нематеріальних активів та інших необоротних активів у 2022-2023 роках.

Таблиця 2.1 – Динаміка показників активів ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2023/2021 роки	
Актив	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.	%
Необоротні активи, всього, у тому числі:	6293	6097	7622	1329	21,12
Нематеріальні активи	33	-	-	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	4491	4473	4480	-11	-0,24
Основні засоби	1745	1576	3142	1397	80,06
Інші необоротні активи	24	51	-	-	-
Оборотні активи, всього, у тому числі:	288138	164401	220665	-67473	-23,42
Запаси	37606	10810	16913	-20693	-55,03
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	235788	127881	145359	-90429	-38,35
Інша поточна дебіторська заборгованість	51	38	64	13	25,49
Гроші та їх еквіваленти	14693	23365	56147	41454	282,13

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна»[27]

Загальна вартість оборотних активів істотно скоротилася на 23,42% або на 67473 тис. грн у 2023 році порівняно з 2021 роком. Вартість запасів скоротилася на 55,03% або на 20693 тис. грн у 2023 році в порівнянні з 2021. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги також зменшилася на 23,9% у 2023 році. Грошові кошти та їх еквіваленти істотно збільшились на 282,13% або 41454 тис.грн.

Таким чином, спостерігається тенденція до зменшення оборотних активів при одночасному збільшенні необоротних активів, що може свідчити про зміни в структурі активів підприємства та його орієнтацію на довгострокові інвестиції.

Далі слід розглянути та оцінити загальну структуру активів підприємства. Це можна зробити, зокрема, за допомогою вертикального аналізу активів. Вертикальний аналіз розглядає кожну позицію активів як відсоток від загальної суми активів. Це, в свою чергу, дозволяє побачити структуру активів компанії та зміни в цій структурі з часом. Вертикальний аналіз необоротних активів представлений у Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Вертикальний аналіз необоротних активів активів ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Статті балансу	Питома вага, %			Зміна за структурою за 2023 до 2021 р. у в.п.
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	
Актив				
Необоротні активи, всього, у тому числі:	100	100	100	-
Нематеріальні активи	0,52	-	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	71,37	73,31	58,78	(12,59)
Основні засоби	27,73	25,85	41,22	13,49
Інші необоротні активи	0,38	0,84	-	-

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Отже, провівши вертикальний аналіз активів ТОВ «Тойдіко Україна», можна побачити, що найбільшу питому вагу в структурі необоротних активів займають незавершені капітальні інвестиції, хоча їх частка зменшилася з 71,37% у 2021 році до 58,78% у 2023 році (зниження на 12,59 в.п.). Навпаки, питома вага основних засобів зросла з 27,73% у 2021 році до 41,22% у 2023 році, що свідчить про завершення певних інвестиційних проєктів і введення в експлуатацію нових основних засобів. Нематеріальні активи мали незначну частку 0,52% у 2021 році, але в наступні роки були списані

Такі зміни у структурі необоротних активів компанії свідчать про послаблення інвестиційної активності компанії; необхідність додаткового фінансування для завершення незавершених капітальних інвестицій, а також про відносну стабільність виробничих потужностей компанії протягом аналізованого періоду.

Наступною складовою загальної оцінки стану майна є визначення якісної оцінки основних засобів. Визначення якісної оцінки основних засобів є критичним для аналізу необоротних активів підприємства, адже дозволяє оцінити не тільки їхню вартість, але й ефективність використання, потенціал для зростання та вплив на загальну стратегічну перспективу бізнесу. До показників якісної оцінки основних засобів належать: коефіцієнт зносу та придатності ОЗ, індекс постійного активу, фондovіддача, рентабельність необоротних активів тощо [28].

Коефіцієнт зносу основних засобів на підприємстві вказує на швидкість, з якою основні засоби зношуються або витрачаються внаслідок їх експлуатації та виробничої діяльності. Даний показник поступово збільшувався з 0,49 у 2021 році до 0,54 у 2022 році згідно Таблиці 2.3. Це свідчить про поступове старіння та зношення основних засобів підприємства. Причинами можуть бути недостатні інвестиції в оновлення основних засобів або активне використання наявних активів без своєчасної заміни. Наслідком такого старіння основних засобів є погіршення технічного стану обладнання, зниження продуктивності та ефективності виробництва. Проте у 2023 році коефіцієнт зносу знизився до 0,37, що є позитивною тенденцією і може свідчити про оновлення основних засобів. Натомість, коефіцієнт придатності збільшується з 0,51 у 2021 р. до 0,63 у 2023 р., що говорить про поліпшення стану основних засобів.

Таблиця 2.3 – Динаміка показників майнового стану ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Показник	Формула	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт зносу основних засобів	Сума зносу / Первісна вартість основних засобів	0,49	0,54	0,37
Коефіцієнт придатності основних засобів	Залишкова вартість основних засобів / Первісна вартість основних засобів	0,51	0,46	0,63
Індекс постійного активу	Основні засоби та інші необоротні активи / Власний капітал	0,04	0,04	0,07
Фондовіддача	Чистий дохід / Середня вартість основних засобів	250,96	124,99	180,38

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Індекс постійного активу служить для оцінки, як незмінні активи збільшуються або зменшуються в ціні або кількості протягом років або інших відомих періодів. Протягом 2021-2022 років індекс залишався стабільним на рівні 0,04. У 2023 році зріс до 0,07, що свідчить про тенденцію до збільшення частки необоротних активів у загальній структурі майна підприємства [29].

Фондовіддача основних засобів - це показник, який характеризує ефективність використання основних засобів підприємства. У 2022 році фондовіддача різко знизилась до 124,99, що свідчить про погіршення ефективності використання основних засобів. У 2023 році фондовіддача зросла до 180,38., і це зростання пов'язане з ефективнішим використанням основних засобів та збільшенням обсягів виробництва [30,31].

Одним із ключових етапів аналізу необоротних активів є розрахунок показників їх оборотності. Цей процес має велике значення для оцінки ефективності використання довгострокових ресурсів підприємства. Показники оборотності активів дозволяють зрозуміти, наскільки ефективно компанія управляє своїми активами, зокрема, як швидко вона здатна перетворити свої необоротні активи на готівку або продажі.

Аналіз ефективності використання активів варто проводити за допомогою розрахунку низки показників, що представлена у Таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Динаміка показників ефективності використання активів ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Показник	Формула	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід / Середній підсумок балансу	1,84	2,07	2,15
Коефіцієнт оборотності необоротних активів	Чистий дохід / Середня вартість необоротних активів	74,22	33,48	62,56
Коефіцієнт оборотності основних засобів	Чистий дохід / Середня вартість основних засобів	250,96	124,99	180,38

Продовження Таблиці 2.4.

Тривалість одного обороту необоротних активів	365 / Коефіцієнт оборотності необоротних активів	4,92	10,90	5,83
Рентабельність необоротних активів	Чистий прибуток / Середня вартість необоротних активів	15,58	0,25	12,97

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Коефіцієнт оборотності активів — це фінансовий показник, який вимірює ефективність, з якою компанія використовує свої активи для генерації доходу. Даний показник поступово збільшувався з 1,84 у 2021 році до 2,15 у 2023 році. Це свідчить про підвищення ефективності використання загальної величини активів підприємства. Причини: збільшення обсягів реалізації продукції та оптимізація структури активів.

Коефіцієнт оборотності необоротних активів — це фінансовий показник, який визначає ефективність використання компанією своїх довгострокових активів для генерації виручки. Коефіцієнт оборотності необоротних активів різко знизився до 33,48 у 2022 році порівняно з 74,22 у 2021. Таке різке падіння у 2022 році свідчить про погіршення ефективності їх використання. Наприклад, через збільшення обсягу невикористаних виробничих потужностей або неповне завантаження основних засобів. Проте, у 2023 році даний показник зріс порівняно з минулим роком. Причини: можливі інвестиції в оновлення основних засобів у 2023 році та їх неефективне використання у 2022 році [32].

Коефіцієнт оборотності основних засобів є ще одним важливим фінансовим показником, який відображає, наскільки ефективно компанія використовує свої основні засоби для генерації доходу. Даний показник знизився до 124,99 у 2022 році. Таке падіння свідчить про погіршення ефективності їх використання. Але, наступного року він збільшився, що свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів, наприклад, за рахунок модернізації або оптимізації виробничих процесів.

Коефіцієнт тривалості одного обороту необоротних активів показує, скільки часу потрібно, щоб інвестиції в необоротні активи (такі як обладнання, будівлі, нематеріальні активи) були повністю "відпрацьовані" через отримання доходів від продажу продукції чи послуг. Даний показник збільшився до 10,90 днів у 2022 році, проте зменшився з 10,90 днів у 2022 році до 5,83 днів у 2023 році. Збільшення у 2022 році свідчить про зниження ефективності їх використання. Наслідком збільшення тривалості одного обороту виступає зниження оборотності необоротних активів та погіршення фінансової ефективності. Скорочення у 2023 році вказує на підвищення ефективності використання необоротних активів.

Коефіцієнт рентабельності необоротних активів вимірює, яку частку прибутку компанія заробляє від своїх необоротних активів, таких як основні засоби, нематеріальні активи та інші довгострокові інвестиції. Даний показник різко знизився до 0,25% у 2022 році. Таке різке падіння у 2022 році свідчить про значне погіршення ефективності їх використання. Наслідком падіння рентабельності є зниження рентабельності діяльності та інвестиційної привабливості підприємства. Проте у 2023 році вже спостерігається відновлення рентабельності необоротних активів.

Отже, загальна вартість необоротних активів компанії збільшилася у 2023 році порівняно з 2021 роком, що пояснюється зростанням основних засобів на 80,06%. При цьому спостерігається незначне зменшення незавершених капітальних інвестицій та відсутність нематеріальних активів і інших необоротних активів у 2022-2023 роках. Частка необоротних активів у загальній структурі активів компанії змінювалась у межах 2-4%, при цьому у 2022 році вона зросла, а у 2023 році - зменшилася порівняно з попереднім роком. Це свідчить про послаблення інвестиційної активності компанії, необхідність додаткового фінансування для завершення незавершених капітальних інвестицій, а також про відносну стабільність виробничих потужностей. Показники якісної оцінки основних засобів демонструють

неоднозначну динаміку: коефіцієнт зносу основних засобів спочатку зростав, але у 2023 році знизився, а коефіцієнт придатності, навпаки, збільшився. Це вказує на часткове оновлення основних засобів у 2023 році. Аналіз ефективності використання активів свідчить про погіршення ефективності використання необоротних активів у 2022 році та її покращення у 2023 році.

Загалом можна зазначити, що компанія спрямована на довгострокові інвестиції в оновлення основних засобів, однак ефективність їх використання залишається нестабільною та потребує підвищення.

2.2 Аналіз оборотних активів підприємства

Рациональна структура та ефективне використання оборотних активів є однією з ключових умов успішного функціонування підприємства. Оборотні активи являють собою частину майна підприємства, яка може бути повністю спожита чи перетворена на грошові кошти протягом одного виробничого циклу або календарного року. Вони охоплюють запаси сировини, матеріалів, готової продукції, грошові кошти, дебіторську заборгованість та інші активи, що швидко перетворюються на гроші. Аналіз оборотних активів передбачає оцінку їх структури, динаміки, ліквідності, достатності, оборотності та інших аспектів з метою виявлення резервів підвищення ефективності використання.

Першим кроком аналізу оборотних активів є аналіз їх структури. У Таблиці 2.5 наведено вертикальний аналіз оборотних активів ТОВ «Тойдіко Україна» за 2021 – 2023 роки.

Таблиця 2.5 – Вертикальний аналіз оборотних активів ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Статті балансу	Питома вага, %			Зміна за структурою за 2023 до 2021 у в.п.
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	
Актив				
Оборотні активи, всього, у тому числі:	100	100	100	-
Запаси, у тому числі:	13,05	6,58	7,66	(5,39)
Виробничі запаси	0,12	0,80	-	-
Товари	99,88	99,20	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	81,83	77,79	65,87	(15,96)
Інші поточна дебіторська заборгованість	0,02	0,02	0,03	0,01
Гроші та їх еквіваленти	5,10	14,21	25,40	20,30
Інше	-	1,40	1,04	-

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Отже, провівши вертикальний аналіз оборотних активів підприємства, можна зробити висновки, що підприємство орієнтується на поточну діяльність та оборотні кошти. Найбільшу питому вагу в структурі оборотних активів займає дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги, хоча її частка зменшилася з 81,83% у 2021 році до 65,87% у 2023 році. Це позитивна тенденція, яка свідчить про покращення розрахунково-платіжної дисципліни, скорочення прострочених та безнадійних боргів. Зросла частка грошових коштів та їх еквівалентів - з 5,10% у 2021 році до 25,40% у 2023 році. Це свідчить про накопичення ліквідних коштів на підприємстві, що може бути пов'язано з приготуванням до майбутніх інвестицій або виплати дивідендів. А також, скоротилася частка запасів у 2023 році. Це пов'язано зі скороченням обсягів виробництва/реалізації та більш ефективним управлінням запасами.

Отже, основні тенденції - скорочення дебіторської заборгованості, зростання частки грошових коштів та скорочення запасів. Причинами цих змін є покращення

розрахунково-платіжної дисципліни, накопичення ліквідних коштів та оптимізація управління оборотними активами.

Другим кроком аналізу оборотних активів є аналіз показників ефективності використання. До них належать: коефіцієнт оборотності оборотних активів, тривалість одного обороту, коефіцієнт завантаження, рентабельність оборотного капіталу, коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами тощо. Аналіз даних показників представлений у Таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Показники ефективності використання оборотних активів ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Показник	Формула	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід/оборотні активи	1,67	1,26	1,94
Коефіцієнт завантаження	Оборотні активи/чистий дохід	0,60	0,79	0,51
Рентабельність оборотного капіталу	Прибуток/оборотні активи	0,14	-0,01	0,40
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	(Оборотні активи-кредиторська заборгованість)/оборотні активи > 0,1	0,55	0,91	0,48

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Коефіцієнт оборотності оборотних активів характеризує швидкість обертання оборотних коштів, тобто скільки разів за звітний період (як правило, рік) відбувається повний цикл виробництва і обігу, що приводить до повернення авансованих коштів у грошову форму [33, с.159-165].

Провівши даний аналіз ми бачимо, що у 2022 році спостерігається зниження показника до 1,26, що пов'язано з погіршенням ринкової ситуації та накопиченням надлишкових запасів через вторгнення рф в Україну. У 2023 році коефіцієнт оборотності відновився до 1,94, що є позитивною тенденцією і свідчить про те, що компанія почала адаптовуватися працювати в умовах війни та покращила управління оборотними активами.

Коефіцієнт завантаження оборотних активів показує, яка частина оборотних активів задіяна у процесі отримання доходу. У 2022 році спостерігається зростання цього показника до 0,79, що свідчить про більш повне завантаження оборотних активів. Але, у 2023 році коефіцієнт знизився до 0,51, що вказує на підвищення ефективності використання оборотних активів.

Рентабельність оборотного капіталу - відображає скільки прибутку припадає на одиницю оборотного капіталу. У 2022 році рентабельність стала від'ємною (-0,01), що пов'язано з отриманням збитків через початок повномасштабного вторгнення та втрату запасів через пошкодження складу підприємства. У 2023 році рентабельність значно зросла до 0,40, що є свідченням зростання ефективності використання оборотних активів.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами характеризує наявність у підприємства власних оборотних коштів, необхідних для його фінансової стійкості. У 2022 році спостерігається зростання показника до 0,91, що свідчить про підвищення фінансової стійкості. У 2023 році коефіцієнт знизився до 0,48, але все одно залишається вищим за нормативне значення (0,1).

Крім того, важливим є показник тривалості одного обороту на підприємстві. У 2021 році він становив 219 днів, у 2022 – 290 днів, 2023 – 188 днів. Отже, збільшення тривалості обороту у 2022 році (з 219 до 290 днів) свідчить про погіршення ринкової кон'юнктури, зниження оборотності, а також про накопичення надлишкових запасів та затримки в погашенні дебіторської заборгованості. Натомість, скорочення тривалості обороту у 2023 році (з 290 до 188 днів) свідчить про оптимізацію запасів та прискорення обігу дебіторської заборгованості; відновлення ринкової активності та зростання оборотності.

Наступним кроком аналізу оборотних активів є аналіз дебіторської заборгованості компанії. Дебіторська заборгованість є важливою складовою оборотних активів підприємства, тому її аналіз є невід'ємною частиною комплексного аналізу оборотних коштів. Це обумовлено тим, що дебіторська

заборгованість являє собою відволікання частини фінансових ресурсів з господарського обороту, що впливає на ліквідність і фінансову стійкість підприємства. У Таблиці 2.7 наведені показники, які використовуються для аналізу дебіторської заборгованості та їх значення відповідно.

Таблиця 2.7 – Показники дебіторської заборгованості ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Показник	Формула	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід/дебіторська заборгованість	2,04	1,60	2,89
Період інкасації дебіторської заборгованості, днів	(Тривалість періоду, який досліджується * дебіторська заборгованість) / чистий дохід	179	228	126
Коефіцієнт відволікання оборотних коштів в дебіторську заборгованість	Дебіторська заборгованість / величина оборотних активів	0,82	0,79	0,67
Коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості	Прострочена дебіторська заборгованість / дебіторська заборгованість	0,01	1,2	0,5

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Отже, провівши аналіз дебіторської заборгованості компанії за 2021-2023 роки, можна побачити, що коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2022 році знизився до 1,60, що пов'язано з погіршенням платіжної дисципліни клієнтів та зниженням обсягів реалізації. Це містить в собі наслідки у вигляді збільшення тривалості обороту оборотних активів та зниження ліквідності у 2022 році. Але, у 2023 році коефіцієнт оборотності суттєво зріс до 2,89, що свідчить про покращення управління дебіторською заборгованістю.

У 2021 році період інкасації становив 179 днів, що є дещо високим значенням. У 2022 році період інкасації збільшився до 228 днів, що вказує на погіршення ситуації. У 2023 році відбулося суттєве скорочення періоду до 126 днів, що є позитивною тенденцією і свідчить про підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю компанії.

Показник відволікання оборотних коштів у дебіторську заборгованість є важливим для аналізу ефективності управління оборотними активами підприємства. Він характеризує, яка частина оборотних коштів відволікається в дебіторську заборгованість, що впливає на ліквідність і фінансову стійкість підприємства [34, с.98].

У 2021 році він становив 0,82, що свідчить про помірне відволікання коштів. У 2022 році показник трохи знизився до 0,79. У 2023 році спостерігається подальше зниження коефіцієнта до 0,67, що є позитивним явищем тому, що зменшення частки дебіторської заборгованості в оборотних активах підвищує ліквідність активів і загалом фінансову стійкість підприємства.

У 2021 році коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості: становив 0,01, що означає незначний рівень простроченої заборгованості. У 2022 році спостерігається значне зростання показника до 1,2, що свідчить про суттєве збільшення простроченої дебіторської заборгованості. У 2023 році коефіцієнт знизився до 0,5, але все ще залишається на підвищеному рівні. Тож, наслідком цього є необхідність посилення роботи з дебіторами та вдосконалення системи управління дебіторською заборгованістю.

Загалом, динаміка показників аналізу дебіторської заборгованості ТОВ "Тойдіко Україна" свідчить про певні проблеми у 2022 році, які були частково вирішені у 2023 році. Подальше вдосконалення системи управління дебіторською заборгованістю дозволить компанії підвищити ефективність використання оборотних активів та покращити фінансовий стан.

Четвертою складовою аналізу оборотних активів є аналіз запасів. Запаси є однією з найбільш значних частин оборотних активів даного підприємства, а їх стан і ефективність управління ними мають вагомий вплив на загальний фінансовий стан підприємства. Для аналізу запасів використовують ряд показників, зокрема

коефіцієнт оборотності запасів, період оборотності запасів, коефіцієнт накопичення тощо. Аналіз запасів наведений у Таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Показники запасів ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Показник	Формула	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт оборотності запасів	Собівартість реалізованої продукції / запаси	7,94	11,80	15,50
Період оборотності запасів, днів	(Тривалість періоду, який досліджується * запаси) / собівартість реалізованої продукції	46	31	24
Коефіцієнт накопичення	(Виробничі запаси + незавершене виробництво) / (готова продукція + товари)	0,001	0,008	-

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Коефіцієнт оборотності запасів характеризує ефективність управління запасами компанії, показуючи, скільки разів протягом звітного періоду компанія змогла реалізувати запаси. Цей показник демонструє позитивну динаміку, збільшившись з 7,94 у 2021 році до 15,50 у 2023 році. Підвищення цього коефіцієнта свідчить про покращення ефективності використання запасів підприємства, що пов'язано з оптимізацією управління ними, наприклад, шляхом зменшення надлишкових запасів.

Період оборотності запасів - це показник, який вимірює середню кількість днів, протягом яких запаси перебувають на складі компанії до їх реалізації, і є важливим, оскільки дає уявлення про ефективність управління запасами, рівень ліквідності та може свідчити про надлишкові або недостатні запаси, які можуть впливати на операційну ефективність та прибутковість компанії. Період оборотності запасів скоротився з 46 днів у 2021 році до 24 днів у 2023 році. Таке зменшення періоду оборотності свідчить про підвищення ліквідності запасів, що пов'язано із загальним прискоренням оборотності оборотних активів підприємства.

Коефіцієнт накопичення дозволяє оцінити структуру запасів компанії та визначити, яка частина запасів перебуває у виробничому циклі (сировина, матеріали,

незавершене виробництво), а яка - готова до реалізації (готова продукція, товари) [35, с.78-79].

У 2021-2022 роках коефіцієнт накопичення становив 0,001 та 0,008 відповідно, що вказує на дуже низьку частку виробничих запасів та незавершеного виробництва у загальній сумі запасів підприємства. У 2023 році показник коефіцієнта накопичення не розрахований, оскільки відсутні виробничі запаси, незавершене виробництво та готова продукція. Настільки малий рівень або відсутність виробничих запасів у даного підприємства пояснюється тим, що воно не виробниче, а займається торгівельною діяльністю.

Отже, основні тенденції зміни показників свідчать про підвищення ефективності використання запасів ТОВ «Тойдіко Україна» протягом 2021-2023 років. Відсутність даних щодо коефіцієнта накопичення у 2023 році вказує на те, що підприємство не є виробничим, а займається торгівельною діяльністю. Загалом, наведені дані свідчать про позитивні зміни в управлінні запасами ТОВ «Тойдіко Україна», що може сприяти підвищенню його фінансової стійкості та ефективності діяльності.

2.3 Аналіз джерел формування активів підприємства

Аналіз джерел формування активів компанії є критичним компонентом фінансової звітності та стратегічного планування. Цей аналіз розглядає різні джерела, з яких були придбані або створені активи компанії, надаючи цінні уявлення про фінансову автономію компанії, її структуру капіталу та довгострокову стійкість.

Аналіз джерел формування активів варто почати з вивчення структури капіталу даного підприємства. Отже, структура капіталу ТОВ «Тойдіко Україна» наведена у Таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Структура капіталу ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр., тис.грн.

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Власний капітал усього:	164543	154958	113061
У тому числі: Зареєстрований капітал	158	158	158
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	164385	154800	112903
Позиковий капітал усього	129888	15540	115226
У тому числі: Поточна Кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	116071	12655	27059
Розрахунками з бюджетом	11884	274	14404
У тому числі з податку на прибуток	10375	274	8195
Поточні забезпечення	1044	2611	1717

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Отже, проаналізувавши структуру капіталу компанії, варто зазначити, що власний капітал компанії зменшився з 164543 тис. грн у 2021 році до 113061 тис. грн у 2023 році, тобто на 31%. Це свідчить про погіршення фінансового стану підприємства. Основним чинником зменшення власного капіталу стало зниження нерозподіленого прибутку з 164385 тис. грн у 2021 році до 112903 тис. грн у 2023 році, тобто на 31%. Це пов'язано зі збитками, які підприємство зазнало внаслідок війни. Позиковий капітал компанії зменшився з 129888 тис. грн у 2021 році до 115226 тис. грн у 2023 році, тобто на 11%. Проте структура позикового капіталу змінилася: поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилася на 77% у 2023 році порівнюючи з 2021. Натомість, заборгованість з податку на прибуток зросла з 10375 тис. грн у 2021 році до 8195 тис. грн у 2023 році, тобто на 21%.

Наступним кроком аналізу джерел формування активів підприємства є розрахунок показників структури капіталу та аналіз їх динаміки. До них належать:

показник фінансової незалежності, коефіцієнт заборгованості, коефіцієнт фінансової стійкості тощо. Аналіз даних показників представлений у Таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Динаміка показників структури капіталу ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Показник	Формула	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт фінансової незалежності	Власний капітал/валюта балансу	0,56	0,91	0,50
Коефіцієнт заборгованості	Позичковий капітал/власний капітал	0,79	0,10	1,02
Коефіцієнт фінансової стійкості	Власний і довгостроковий позиковий капітал/валюта балансу	0,56	0,91	0,50

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Коефіцієнт фінансової незалежності в комплексі характеризує фінансову стабільність та платоспроможність підприємства за рахунок використання власних коштів [36, с.62-64].

У 2022 році показник зріс до 0,91, що говорить про значне підвищення фінансової незалежності компанії. Але, у 2023 році коефіцієнт знизився до 0,50, що вказує на зниження фінансової самостійності через зменшення власного капіталу та збільшення позикового.

Коефіцієнт фінансування (заборгованості) показує частку позикового капіталу в загальній сумі джерел фінансування підприємства. У 2022 році цей показник різко знизився до 0,10, що говорить про значне скорочення залежності від зовнішніх джерел фінансування. Але, у 2023 році коефіцієнт зріс до 1,02, що вказує на переважання позикового капіталу над власним і збільшення залежності від зовнішніх джерел.

Коефіцієнт фінансової стійкості висвітлює співвідношення власних та позикових коштів, інвестованих в діяльність підприємства. У 2022 році показник зріс з 0,56 до 0,91, що підтверджує високу фінансову стійкість. У 2023 році

коефіцієнт знизився до 0,50, що вказує на зниження фінансової стійкості через значне скорочення власного капіталу компанії.

Отже, у 2022 році спостерігається значне підвищення фінансової незалежності та стійкості підприємства за рахунок зниження залежності від позикового капіталу. Однак у 2023 році ситуація погіршується - знижується фінансова незалежність та стійкість, зростає залежність від зовнішніх джерел фінансування. Загалом, зміни показників структури капіталу ТОВ "Тойдіко Україна" свідчать про нестабільність фінансового стану підприємства протягом аналізованого періоду.

Також, для всебічного аналізу джерел формування активів компанії необхідно розраховувати показники рентабельності капіталу, оскільки вони відображають ефективність використання компанією залученого капіталу для отримання прибутку та мають ключове значення при оцінці ефективності використання капіталу, порівнянні з іншими компаніями, обґрунтуванні структури джерел капіталу, а також оцінці інвестиційної привабливості підприємства. У Таблиці 2.11 наведений розрахунок показників рентабельності інвестованого та власного капіталу компанії.

Таблиця 2.11 – Динаміка показників рентабельності капіталу ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Показник	Формула	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт рентабельності інвестованого капіталу	Чистий прибуток/середня величина сукупного капіталу	0,39	-0,007	0,45
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Чистий прибуток/середня величина власного капіталу	0,71	-0,01	0,66

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Отже, у 2021 році показник рентабельності інвестованого капіталу становив 0,39, що свідчить про високу ефективність використання компанією залученого капіталу для отримання прибутку. У 2022 році спостерігається різке падіння показника до від'ємного значення (-0,007), що вказує на збитковість діяльності та неефективне використання інвестованого капіталу. У 2023 році рентабельність

інвестованого капіталу відновилося до 0,45, повернувшись до високого рівня ефективності.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу у 2021 році становив 0,71, що свідчить про високу прибутковість діяльності компанії, генеровану за рахунок власного капіталу. У 2022 році спостерігається від'ємне значення цього показника (-0,01), що вказує на збитковість діяльності та неефективне використання власного капіталу. Але, вже у 2023 році рентабельність власного капіталу відновилося до 0,66, зберігаючи високі показники прибутковості.

Аналізуючи загальні тенденції, можна зробити висновок, що у 2022 році компанія ТОВ "Тойдіко Україна" зазнала значних фінансових труднощів, про що свідчить різке падіння показників рентабельності капіталу до від'ємних значень. Очевидно, що повномасштабне вторгнення росії та військові дії на території України у 2022 році мали істотний негативний вплив на діяльність багатьох українських компаній, у тому числі ТОВ "Тойдіко Україна". Це призвело до порушення логістичних ланцюгів даної компанії і втрати ринків збуту та скорочення обсягів реалізації продукції/послуг.

Останнім важливим аспектом аналізу джерел формування активів підприємства є дотримання так званих "золотих правил" фінансування та балансу. Золоте правило фінансування - правило, згідно з яким час мобілізації фінансових ресурсів повинен збігатися з термінами, на які ці ресурси вкладено в реальні чи фінансові інвестиції. Це означає, що фінансовий капітал має бути мобілізований на термін, не менший від того, на який його «заморожено» в активах підприємства, тобто в об'єктах основних та оборотних засобів. Натомість, золоте правило балансу вимагає, щоб сума необоротних активів дорівнювала сумі власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Це забезпечує фінансову стійкість та платоспроможність підприємства. Розрахунок умов цих двох правил наведено у Таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Динаміка умов золотого правила фінансування та балансу ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Умова	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Золоте правило фінансування			
Довгострокові активи/довгострокові пасиви ≤ 1	0,04	0,04	0,07
Короткострокові активи/короткостроковий капітал ≥ 1	2,22	10,58	1,92
Золоте правило балансу			
(Власний капітал+довгострокові позики)/необоротні активи ≥ 1	26,15	25,39	14,83
(Власний капітал+довгострокові позики)/(Необоротні активи+Довгострокові оборотні активи) ≥ 1	26,15	25,42	14,83

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

У 2021 - 2023 роках необхідні умови золотого правила фінансування та балансу виконувалася, як видно з Таблиці 2.12, що свідчить про дотримання золотого правила фінансування і балансу для довгострокових та короткострокових джерел. Дотримання золотого правила балансу означає, що необоротні активи повністю покриваються стійкими джерелами фінансування (власним капіталом та довгостроковими зобов'язаннями). Це забезпечує фінансову стійкість підприємства. Дотримання золотого правила фінансування означає, що терміни залучення капіталу відповідають термінам, на які цей капітал вкладається в активи. Це дозволяє підприємству уникнути ситуацій, коли короткострокові зобов'язання фінансують довгострокові активи або навпаки.

Отже, аналіз активів ТОВ "Тойдіко Україна" продемонстрував, що загальна вартість необоротних активів компанії збільшилася у 2023 році порівняно з 2021 роком за рахунок зростання основних засобів, хоча їх ефективність використання залишалася нестабільною. Частка необоротних активів у структурі балансу становила 2-4%, що свідчить про орієнтацію на поточну діяльність. Вартість оборотних активів істотно скоротилася у 2023 році порівняно з 2021 роком через

зменшення запасів та дебіторської заборгованості. При цьому ефективність використання оборотних активів підвищилася. Аналіз джерел формування активів показав скорочення власного капіталу компанії у 2023 році на 31% та зростання залежності від позикового капіталу. Показники рентабельності капіталу різко впали у 2022 році через негативний вплив війни, але вже у 2023 році відновилися до високого рівня.

Таким чином, початок війни рф проти України став основною причиною кризового стану ТОВ "Тойдіко Україна" у 2022 році, що проявилось у різкому погіршенні показників ефективності використання капіталу. Але, відновлення прибутковості та рентабельності діяльності компанії в 2023 році свідчить про поступову адаптацію до нових умов господарювання в умовах воєнного стану.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛ ЇХ ФОРМУВАННЯ

3.1 Напрями оптимізації структури необоротних активів підприємства

Оптимальна структура необоротних активів є важливою передумовою ефективного функціонування та стійкого розвитку підприємства. Необоротні активи, які включають основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції та інші довгострокові активи, формують виробничий потенціал підприємства та забезпечують його операційну діяльність у довгостроковій перспективі. Тому питання раціонального формування структури необоротних активів та підвищення ефективності їх використання є одним із ключових завдань управління активами.

Оновлення та модернізація основних засобів є невід'ємною умовою забезпечення сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємства [37].

Враховуючи наявність проблем із зношенням обладнання та низькою ефективністю використання основних засобів у 2022 році, ТОВ "Тойдіко Україна" необхідно вжити наступних заходів:

1. Інвестування в придбання нового, більш сучасного обладнання та технологій. По – перше, ТОВ «Тойдіко Україна» не має достатньої площі для зберігання великої кількості товарів, тобто склад для зберігання продукції не вміщає в собі потрібну кількість товарів, тому слід розглянути оренду або купівлю більшого складського приміщення. Перевагою є можливість розмістити більшу кількість товарів та забезпечити належні умови зберігання. Щомісячний бюджет, який потрібен для оренди складу оптимальної площі (2000 м²) у Києві – 300000 грн. По – друге, варто звернути увагу на покращення онлайн-продажів. Тобто, модернізувати веб-сайт компанії. Це можна зробити наступним чином: оптимізувати

дизайн для мобільних пристроїв; інтеграція з соціальними мережами та маркетплейсами для розширення каналів продажу; підключення різних способів онлайн-оплати: банківські картки, електронні гаманці, криптовалюта. Для виконання поставлених завдань потрібно найняти працівника, який займатиметься дизайном інтернет-ресурсу та інтеграцією з маркетплейсами. Зарплата такого працівника – 50000 грн на місяць.

Однією зі складових пропозицій та рекомендацій щодо оптимізації активів ТОВ "Тойдіко Україна" є проведення факторного аналізу активів цього підприємства. Факторний аналіз дозволить визначити основні чинники, що впливають на структуру, ефективність використання та рентабельність активів компанії. За допомогою факторного аналізу активів можна визначити які фактори та яким чином впливають на результуючий показник, у даній роботі – це фондорентабельність. Наявні 2 фактори – фондovіддача та рентабельність реалізованої продукції. Отже, далі ми визначимо яким чином ці 2 фактори впливають на фондорентабельність методом ланцюгових підстановок. Метод ланцюгових підстановок полягає в тому, що ступінь впливу кожного фактору на загальний результат встановлюється послідовно, шляхом поступової заміни кожного показника іншим, причому один з них розглядається як змінний при незмінних інших [38].

Прийом ланцюгових підстановок

Таблиця 3.1– Факторний аналіз ефективності використання активів ТОВ «Тойдіко Україна» 2021-2023 рр.

№	Показник	Базисний рік (2021)	Звітний рік (2023)	Відхилення	
				Абсолютне, грн.	Відносне, %
1	2	3	4	5	6
1	Середньорічна вартість ОЗ (тис.грн.)	1912,50	2376,00	463,50	24,24
2	Чистий дохід (тис.грн.)	481085,00	428571,00	-52514,00	-10,92
3	Прибуток від реалізації (тис.грн.)	182323,00	166426,00	-15897,00	-8,72

Продовження Таблиці 3.1

4	Фондовіддача	251,55	180,38	-71,18	-28,29
5	Рентабельність реалізованої продукції	37,90	38,83	0,93	2,45
6	Фондорентабельність	9533,75	7004,16	-2529,59	-26,53

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

$$R_{0z0} = \Phi B_0 * R_{p0} = 251,55 * 37,90 = 9533,75$$

$$R_{0z\text{ум}} = \Phi B_1 * R_{p0} = 180,38 * 37,90 = 6836,40$$

$$R_{0z1} = \Phi B_1 * R_{p1} = 180,38 * 38,83 = 7004,16$$

Зміна R_{0z} за рахунок зміни фондовіддачі:

$$\Delta R_{0z\Phi B} = R_{0z\text{ум}} - R_{0z0} = 6836,40 - 9533,75 = -2697,35$$

Зміна R_{0z} за рахунок зміни рентабельності реалізації:

$$\Delta R_{0zR} = R_{0z1} - R_{0z\text{ум}} = 7004,16 - 6836,40 = 167,76$$

$$\text{Перевірка } \Delta R_{0z} = \Delta R_{0z\Phi B} + \Delta R_{0zR} = 167,76 + (-2697,35) = -2529,59$$

Зниження фондовіддачі негативно вплинуло на фондорентабельність. Фондовіддача зменшилася на 28,29% з 251,55 у 2021 році до 180,38 у 2023 році. За рахунок цього фактору фондорентабельність знизилася на 2697,35 грн. Незначне зростання рентабельності реалізованої продукції на 2,45% (з 37,9% до 38,83%) частково компенсувало негативний вплив зниження фондовіддачі, збільшивши фондорентабельність на 167,76 грн. У підсумку, фондорентабельність основних засобів зменшилася на 26,53% або на 2529,59 грн у 2023 році порівняно з 2021 роком.

Отже, ключовим фактором, який негативно вплинув на ефективність використання основних засобів компанії і призвів до зниження їх фондорентабельності, стало істотне погіршення фондовіддачі у 2023 році. Це може свідчити про неефективне використання виробничих потужностей, проблеми з завантаженням та недостатнім випуском продукції у розрахунку на одиницю

основних засобів. Збільшення рентабельності реалізації мало лише незначний компенсаційний ефект.

Тому для покращення ефективності використання основних засобів ТОВ "Тойдіко Україна" необхідно в першу чергу вживати заходів для підвищення фондовіддачі - збільшення обсягів виробництва, оптимізації виробничих процесів, модернізації застарілого обладнання тощо [39, с.58-60].

Розробка ефективної стратегії управління необоротними активами є важливим завданням для забезпечення стабільного розвитку та підвищення конкурентоспроможності ТОВ "Тойдіко Україна". Необхідно збільшити ефективність використання основних засобів. Це можна зробити у декілька етапів:

Своєчасне списання та заміна застарілих основних засобів. Аналіз необоротних активів компанії показав постійне зростання коефіцієнта зносу основних засобів до 2023 року, що свідчить про їх старіння. Заміна застарілого обладнання на нове, більш продуктивне та енергоефективне, дозволить підвищити ефективність використання основних засобів. Враховуючи, що ТОВ "Тойдіко Україна" є торговельною компанією та дистриб'ютором дитячих іграшок, її основні засоби складаються переважно з транспортних засобів, офісної та складської техніки. Тому, варто розглянути варіанти придбання нових вантажних автомобілів з більшою вантажопідйомністю та кращими експлуатаційними характеристиками для доставки товарів, а також заміну старих легкових автомобілів на нові, більш економічні та екологічні моделі для службового користування, наприклад електроавтомобілі. Бюджет на купівлю 2 електроавтомобілей складатиме – 500000 грн одноразово. Виділення бюджету 500000 грн на придбання двох електромобілів для компанії ТОВ "Тойдіко Україна" є доцільним і вигідним рішенням з кількох причин:

- 1) Експлуатаційні витрати на електромобілі значно нижчі порівняно з автомобілями з двигунами внутрішнього згоряння;

2) Електромобілі не викидають шкідливих вихлопних газів, що робить їх більш екологічно чистими. Це відповідає концепції сталого розвитку та позитивно впливає на імідж компанії як соціально відповідального бізнесу;

3) Електродвигуни мають менше рухомих частин, ніж традиційні ДВЗ, що призводить до зниження витрат на технічне обслуговування та ремонт;

4) Використання електромобілів демонструє, що компанія йде в ногу з часом та інвестує в новітні технології, що може бути конкурентною перевагою.

Також, слід провести аналіз стану офісної техніки та оновити усе необхідне обладнання. Зокрема, закупити сучасні ПК, ноутбуки, монітори, модернізоване серверне обладнання для забезпечення продуктивної роботи персоналу. Крім того, враховуючи проблеми з енергопостачанням в країні, ТОВ "Тойдіко Україна" потрібно подбати про альтернативні джерела живлення для безперебійної роботи офісного обладнання та серверів під час відключень електроенергії. Наприклад, придбання резервних джерел безперебійного живлення, встановлення автономних генераторів, а також використання сонячних панелей. Для виконання поставлених завдань слід виділити бюджет 400000 грн. На цю суму компанія закупить 2 потужні генератори для офісу/складу, а також зможе оновити комп'ютери та серверне обладнання. Виділення такого бюджету на оновлення офісної техніки та забезпечення безперебійного енергопостачання є виваженим та необхідним рішенням для ТОВ "Тойдіко Україна" з кількох причин:

1) Придбання сучасного обладнання дозволить співробітникам ефективніше виконувати свої обов'язки, скоротить час очікування та підвищить загальну продуктивність;

2) Модернізація серверного обладнання забезпечить надійне зберігання та захист корпоративних даних;

3) Інвестиції в сучасні технології продемонструють клієнтам та партнерам, що компанія слідкує за інноваціями та прагне надавати високоякісний сервіс;

4) Крім того, це зменшить витрати на електроенергію. Якщо середні витрати компанії на електроенергію складають 50 тис. грн на місяць (2023 р.), то економія може скласти 20-30 тис. грн щомісяця або 240-360 тис. грн на рік, адже нове енергоефективне обладнання, наприклад комп'ютери, може споживати на 40-60% менше електрики.

Отже, ТОВ "Тойдіко Україна" необхідно оптимізувати структуру необоротних активів шляхом інвестування в придбання нового сучасного обладнання та технологій, своєчасного списання та заміни застарілих основних засобів, а також покращення умов експлуатації діючого обладнання. Ключовим напрямком для підвищення ефективності використання необоротних активів є збільшення фондівіддачі через нарощування обсягів виробництва, оптимізацію виробничих процесів і модернізацію обладнання. Реалізація комплексу запропонованих заходів допоможе підприємству оптимізувати структуру необоротних активів, підвищити ефективність їх використання та забезпечити стійкий розвиток у довгостроковій перспективі.

3.2 Напрями оптимізації структури оборотних активів підприємства

Рациональне управління оборотними активами має вирішальне значення для забезпечення стабільної та ефективної діяльності компанії. Оптимізація структури оборотних активів дозволяє максимізувати їхню віддачу, мінімізуючи при цьому ризики нестачі ліквідних коштів та надлишкового нагромадження запасів.

Перш за все варто розглянути напрями оптимізації дебіторської заборгованості компанії. Ми пропонуємо посилити контроль та вдосконалити систему управління дебіторською заборгованістю для зниження простроченої заборгованості за допомогою наступних заходів [40, с.64-67]:

1. Встановлення максимального ліміту дебіторської заборгованості на рівні 15% від річного обсягу продажів для зменшення ризиків несплати.

Величина дебіторської заборгованості за аналізований та прогнозований період представлена у Таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Динаміка дебіторської заборгованості ТОВ «Тойдіко Україна» за 2021-2025 рр.

Дебіторська заборгованість, тис.грн.	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
	235839,00	130226,00	147035,00	82229,33	71833,44

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Отже, у 2021 році компанія мала найвищий рівень дебіторської заборгованості за весь аналізований період. Протягом 2022-2023 років спостерігалось помітне зниження дебіторської заборгованості - до 130226,00 тис. грн у 2022 році та 147035,00 тис. грн у 2023 році відповідно. За прогнозними даними, в 2024-2025 роках очікується подальше стрімке скорочення дебіторської заборгованості. Дана тенденція є результатом ефективної політики управління дебіторською заборгованістю, спрямованої на покращення платіжної дисципліни та зниження ризиків неплатежів від контрагентів.

2. Варто ввести систему (2/10 net 30), якщо клієнти сплачують своє зобов'язання протягом 10 днів, то отримують знижку 2%, якщо протягом 11-30 днів, то не отримують ні знижок, ні штрафів, якщо вже після 30 днів, тоді впровадити систему штрафних санкцій у розмірі 0,1% від суми простроченого платежу за кожен день прострочення для стимулювання своєчасної оплати.

3. Створення резерву сумнівних боргів у розмірі 5% від загальної суми дебіторської заборгованості для покриття можливих безнадійних боргів.

Для підвищення ліквідності та ефективного управління дебіторською заборгованістю доцільно розглянути можливість її рефінансування шляхом факторингу. Ми пропонуємо вжити наступних заходів:

Переведення на факторинг не менше 30% від загального обсягу дебіторської заборгованості з дисконтом не більше 2,5% від номінальної вартості. Для середніх

підприємств в Україні типові комісії за факторинг дебіторської заборгованості становлять:

1. Комісія за факторинг (відступлення) - 10-15% від суми дебіторської заборгованості.
2. Комісія за адміністрування - близько 0,5% від номіналу дебіторської заборгованості.

Якщо у 2023 році сума дебіторської заборгованості ТОВ "Тойдіко Україна" становила 147 424 тис. грн, а компанія перевела б на факторинг 30% цієї суми, тобто 44 227 тис. грн, то бюджет на факторинг складався б з:

- Комісія за факторинг (відступлення):

При ставці 12%: $44\,227 * 0,12 = 5\,307$ тис. грн

- Комісія за адміністрування:

При ставці 0,5%: $44\,227 * 0,005 = 221$ тис. грн

Факторинг дебіторської заборгованості за такою вартістю міг би дати ТОВ "Тойдіко Україна" низку переваг:

- Підвищення ліквідності - компанія б одразу отримала 38 899 тис. грн ($44\,227 - 5\,328$ (комісія)) готівкових коштів замість очікування оплати від дебіторів.
- Зменшення ризиків безнадійних боргів - фактор бере на себе ризик несплати дебіторами.
- Економія на адмініструванні заборгованості - фактор бере на себе стягнення боргів.
- Можливість реінвестувати вивільнені кошти - отримані 38 899 тис. грн можна спрямувати на розвиток бізнесу.
- Поліпшення показників ліквідності та оборотності - зменшується сума дебіторської заборгованості в активах.

Впровадження таких заходів дозволить ТОВ "Тойдіко Україна" оптимізувати структуру оборотних активів, підвищити ліквідність та ефективність їх використання за рахунок своєчасного рефінансування дебіторської заборгованості.

Для підвищення ефективності використання оборотних активів необхідно приділити увагу оптимізації запасів як їх ключової складової. ТОВ «Тойдіко Україна» варто продовжувати оптимізувати обсягів запасів з метою підвищення їх ліквідності та оборотності. Це можна зробити за допомогою наступних заходів:

- Скорочення обсягів надлишкових і неліквідних запасів шляхом регулярного моніторингу та своєчасної реалізації чи списання;
- Штучний інтелект може допомогти компанії ТОВ "Тойдіко Україна" в оптимізації закупівельної логістики та мінімізації транспортних і складських витрат при формуванні запасів, а також в удосконаленні системи контролю за збереженням запасів на складах для скорочення втрат і пошкоджень. Це можна зробити такими способами:

Використовуючи алгоритми машинного навчання, штучний інтелект може аналізувати історичні дані про продажі, тенденції ринку, сезонність та інші фактори для точного прогнозування майбутнього попиту на товари. Це дозволить компанії краще планувати необхідні обсяги закупівель та уникати надлишкових або недостатніх запасів.

Алгоритми штучного інтелекту можуть розраховувати найбільш оптимальні маршрути доставки товарів з урахуванням факторів, таких як відстань, час у дорозі, вартість палива, обмеження руху та інші.

Використовуючи системи штучного інтелекту для управління складськими запасами, компанія зможе оптимізувати розміщення товарів на складі, визначати оптимальні рівні запасів для кожного товару та своєчасно поповнювати їх.

Системи штучного інтелекту можуть автоматизувати різні процеси в закупівельній логістиці, такі як обробка замовлень, відстеження доставки, управління складськими операціями тощо.

Для диференційованого підходу до управління різними групами запасів відповідно до специфіки попиту на них доцільно впровадити систему XYZ-аналізу. Цей аналіз дозволить виявити найбільш важливі та цінні запаси (група А), а також запаси з найменш передбачуваним попитом (група Z) [41, с.46].

Аналіз може включати такі заходи:

1. Проведення ABC-XYZ аналізу для групування всіх товарних позицій у 9 категорій за принципами співвідношення вартості та стабільності попиту;
2. Для категорії AX (високовартісні позиції з стабільним попитом) встановити періодичність перегляду рівня запасів - щотижня. Норматив запасу - 10-15 днів;
3. Для категорії AY (високовартісні позиції з нестабільним попитом) передбачити резервний страховий запас на рівні 20% від середньомісячного обсягу продажів.
4. Для категорії AZ (високовартісні позиції з випадковим попитом) обмежити максимальний рівень запасу 5% від річного обсягу продажів.
5. Для категорії BX (середньовартісні стабільні позиції) впровадити систему постійного моніторингу запасів зі строком перегляду двічі на місяць. Норматив запасу - 20 днів.
6. Для категорії BY (середньовартісні нестабільні позиції) встановити граничний обсяг запасу не більше 10% від річного обсягу продажів.
7. Для категорії BZ (середньовартісні випадкові позиції) обмежити максимальний запас на рівні 3% від річних продажів.
8. Для категорій CX, CY, CZ (низьковартісні позиції) об'єднати в одну групу з періодичністю перегляду раз на квартал. Максимальний сукупний запас - 5% від річних продажів.

Впровадження XYZ аналізу із запропонованими числовими параметрами допоможе ТОВ "Тойдіко Україна" оптимізувати управління різними групами запасів відповідно до специфіки попиту на них, знизити надлишкові та дефіцитні залишки, а отже підвищити ліквідність та ефективність використання оборотних активів.

Для ефективної оптимізації структури оборотних активів підприємства важливо розрахувати фінансовий цикл підприємства. Фінансовий цикл відображає проміжок часу між сплатою підприємством грошових коштів постачальникам за сировину, матеріали та інші ресурси для виробництва продукції та отриманням грошових надходжень від реалізації цієї продукції покупцям [42, с.14-19].

Динаміка фінансового циклу ТОВ «Тойдіко Україна» представлена у Таблиці 3.3

Таблиця 3.3 – Динаміка фінансового циклу ТОВ «Тойдіко Україна» за 2021-2023 рр., днів

Показник	Формула	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Операційний цикл	Період обороту запасів та дебіторської заборгованості	225	259	150
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	$365 / \text{Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості}$	159	45	160
Фінансовий цикл	Операційний цикл - Тривалість обороту кредиторської заборгованості	66	214	(10)

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Отже, у 2021 році фінансовий цикл становив 66 днів, що є помірним значенням для даної галузі. У 2022 році спостерігається різке зростання фінансового циклу до 214 днів. Це свідчить про значне сповільнення обороту оборотних активів, збільшення дебіторської заборгованості та періоду інкасації. Причинами стали погіршення економічної ситуації через війну, проблеми з розрахунками з контрагентами. У 2023 році фінансовий цикл став від'ємним і становив -10 днів. Це означає, що кредиторська заборгованість перевищила суму дебіторської заборгованості та запасів. Успішна робота із прискорення інкасації дебіторської заборгованості дозволила значно її скоротити в абсолютному вираженні. Завдяки застосуванню методів ABC, XYZ компанії вдалося б знизити рівень запасів до оптимального значення. Крім того, від'ємний фінансовий цикл не завжди є негативним явищем. Він свідчить про ефективне управління оборотними активами

та використання кредиторської заборгованості як джерела фінансування поточної діяльності.

Грошові кошти є ключовою складовою оборотних активів підприємства, від ефективного управління якими залежить його платоспроможність, ліквідність та фінансова стійкість. Тому важливо визначити основні напрями оптимізації структури грошових коштів як частини оборотних активів, що дозволить підприємству забезпечити безперебійність операційного циклу, вчасно розраховуватися за зобов'язаннями, а також ефективно використовувати тимчасово вільні грошові ресурси з метою отримання додаткового доходу [43, с.172].

Щодо грошових коштів як частини оборотних активів, їх оптимізація для ТОВ "Тойдіко Україна" може відбуватись за такими напрямками:

Встановлення цільового рівня грошових коштів на рівні 15-20% від оборотних активів. Станом на 2023 рік частка грошових коштів становила 25,40%, що свідчить про надлишкове накопичення ліквідності. Оптимальним може бути зниження до рівня близько 18-20%:

1. Інвестування тимчасово вільних грошових коштів у ліквідні фінансові інструменти. Наприклад, якщо 5% чистого прибутку (2023 рік) були б інвестовані в ОВДП під 16% річних, це принесло б додатковий інвестиційний дохід близько 4445 тис. грн на рік. Інвестування у військові облігації країни є важливим та актуальним кроком для компанії ТОВ "Тойдіко Україна" з кількох причин. По – перше, купуючи військові облігації, компанія безпосередньо підтримує економіку та оборонний сектор України в ці непрості часи війни. Це демонструє соціальну відповідальність бізнесу та прагнення допомогти державі. По – друге, військові облігації наразі пропонують високі відсоткові ставки, наприклад 16% річних. Це набагато вище, ніж середні ставки за депозитами, і дозволяє ефективно примножити тимчасово вільні кошти компанії. По – третє, вкладаючи частину прибутку в державні облігації, компанія диверсифікує свій інвестиційний портфель, зменшуючи ризики та

розподіляючи активи між різними інструментами. По – четверте, військові облігації є досить ліквідним інструментом, їх можна продати на вторинному ринку в разі необхідності, отримавши інвестовані кошти назад.

Оптимізація грошових коштів ТОВ "Тойдіко Україна" повинна бути спрямована на недопущення надмірного накопичення ліквідних коштів понад 20% від оборотних активів, а також на ефективне використання тимчасово вільних грошових ресурсів шляхом їх інвестування або реінвестування в діяльність компанії.

Отже, основними напрямками оптимізації оборотних активів ТОВ "Тойдіко Україна" у 2021-2023 рр. є: удосконалення управління дебіторською заборгованістю через впровадження лімітів, штрафів, знижок та рефінансування; ефективне нормування, зниження надлишків та контроль запасів із застосуванням XYZ-аналізу; підтримання оптимального рівня грошових коштів шляхом інвестування тимчасово вільних коштів та реінвестицій. Реалізація цих заходів дозволить підприємству підвищити ліквідність, прискорити оборотність і підвищити ефективність використання оборотних активів.

3.3 Напрями оптимізації структури джерел формування активів підприємства

Ефективне управління джерелами формування активів є запорукою стабільного фінансового становища та сталого розвитку підприємства. Оптимальна структура капіталу, що забезпечує достатній рівень ліквідності та платоспроможності, дозволяє підприємству вчасно виконувати свої зобов'язання перед державою, інвесторами та контрагентами. Водночас, раціональне співвідношення власного та залученого капіталу сприяє максимізації рентабельності активів та зниженню ризиків втрати фінансової стійкості. Тому визначення напрямів

оптимізації джерел формування активів підприємства є важливим завданням для забезпечення його ефективної діяльності та сталого зростання.

Один із можливих варіантів оптимізації джерел формування активів – збалансований підхід щодо виплати дивідендів та реінвестування частини чистого прибутку у розвиток, який спрямований на забезпечення стійкого зростання компанії в довгостроковій перспективі. Керівництво компанії ТОВ «Тойдіко Україна» може скористатись наступним алгоритмом дій:

1) У 2023 році виплатити дивіденди в повному обсязі відповідно до затвердженої дивідендної політики, що продемонструє прихильність компанії до своїх акціонерів та інвесторів.

2) Починаючи з 2024 року, встановити цільовий рівень виплати дивідендів, еквівалентний сумі дивідендів 2023 року (враховуючи інфляцію та інші економічні чинники). Це забезпечить стабільний дохід для акціонерів та інвесторів.

3) Решту чистого прибутку, що перевищує цільовий рівень виплати дивідендів, реінвестувати в розвиток бізнесу. Наприклад, якщо у 2024 році чистий прибуток компанії зросте на 5%, тоді сума для виплати дивідендів буде – 88885 тис.грн., сума для реінвестування у розвиток бізнесу – 4444,25 тис.грн.

Враховуючи, що ТОВ "Тойдіко Україна" здійснює онлайн-продажі на своєму веб-сайті, частину чистого прибутку доцільно реінвестувати в посилення кібербезпеки компанії. Це є критично важливим для захисту конфіденційних даних клієнтів, забезпечення безперебійної роботи веб-сайту та підтримання довіри споживачів. Інвестиції в кібербезпеку можуть включати:

- ✓ Регулярне оновлення програмного забезпечення та операційних систем для усунення вразливостей.
- ✓ Навчання персоналу з питань кібербезпеки та підвищення обізнаності щодо можливих ризиків.

- ✓ Створення резервних копій критичних даних та систем для забезпечення безперервності бізнесу в разі кібератак або збоїв.

Інвестиції в кібербезпеку принесуть такі переваги, як захист конфіденційних даних клієнтів; забезпечення безперебійної роботи веб-сайту та онлайн-магазину; зниження ризиків кібератак, крадіжки даних та іншої шкідливої діяльності, що може завдати значних фінансових та репутаційних збитків [44].

Отже, реінвестування частини чистого прибутку в кібербезпеку є стратегічно важливим кроком для забезпечення безпеки та стабільності онлайн-бізнесу ТОВ "Тойдіко Україна", захисту інтересів клієнтів та підтримання конкурентоспроможності компанії на ринку.

Крім того, важливим напрямком оптимізації джерел формування активів є раціоналізація структури позикового капіталу. Оскільки дані Таблиці 2.9 свідчать про зростання залежності ТОВ "Тойдіко Україна" від позикових коштів у 2023 році, керівництву компанії варто переглянути політику залучення позикового фінансування з метою мінімізації витрат та ризиків. Підприємству слід диверсифікувати джерела залучення позикового капіталу.

Це можна зробити у наступні способи:

1. Облігаційні позики - залучення коштів шляхом емісії корпоративних облігацій. Наприклад, ТОВ "Тойдіко Україна" може здійснити публічну або приватну емісію облігацій на суму 50 000 тис. грн під 12% річних строком на 5 років. Це забезпечить компанію довгостроковим фінансуванням і диверсифікує джерела позикового капіталу.

2. Фінансовий лізинг - залучення необхідного обладнання чи транспортних засобів в лізинг замість придбання за повну вартість. Припустимо, ТОВ "Тойдіко" планує оновити вантажівки, вартість яких становить 18 000 тис. грн. Взяття їх у фінансовий лізинг на 5 років під 15% річних дозволить компанії розтягнути виплати та економити обігові кошти.

Диверсифікація джерел позикового капіталу дозволить знизити залежність від банківських кредитів, оптимізувати вартість позикових коштів і збалансувати строки

повернення позик відповідно до потреб фінансування оборотних і необоротних активів компанії.

Важливим аналітичним інструментом при оптимізації джерел формування активів є розрахунок моделі Дюпона рентабельності активів. Цей метод дозволяє виявити вплив різних факторів, таких як рентабельність продажів, оборотність активів та структура капіталу, на загальну ефективність використання активів, і на основі цього визначити найбільш дієві важелі підвищення прибутковості [45, с.306-307].

Таблиця 3.4 – Динаміка факторів, які враховуються в моделі Дюпона ТОВ «Тойдіко Україна», 2021-2023 рр.

Фактор	Формула	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Рентабельність продажів	Чистий прибуток / Виручка від реалізації	0,210	-0,008	0,207
Оборотність активів	Виручка від реалізації / Середня вартість активів	1,837	0,893	2,149
Фінансовий леверидж	Середня вартість активів / Середня вартість власного капіталу	1,838	1,455	1,488
ROA	$R_p \times O_A \times \Phi_L$	0,709	-0,010	0,663

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Отже, у 2021 році ROA становила 0,709, що є досить високим показником ефективності використання активів. У 2022 році ROA стала від'ємною (-0,010), що свідчить про збитковість діяльності підприємства в цьому році. У 2023 році ROA відновилася до позитивного значення 0,663, що є позитивною тенденцією, але все ще нижчою за рівень 2021 року. Аналізуючи вплив окремих факторів на ROA, можна зробити висновок, що найбільший вплив у 2022 році мало різке зниження оборотності активів та від'ємна рентабельність продажів. У 2023 році значне зростання оборотності активів та відновлення рентабельності продажів стали основними факторами підвищення ROA.

Таким чином, для підвищення загальної рентабельності активів ТОВ «Тойдіко Україна» має зосередитися на підвищенні ефективності операційної діяльності (рентабельності продажів) та оптимізації використання наявних активів (підвищення оборотності активів).

Одним із напрямів оптимізації джерел фінансування активів є визначення оптимального залишку грошових коштів. Використовуючи методику, запропоновану Л.А. Лахтіоною, мінімальний залишок грошових коштів за період, що необхідний для продовження операцій підприємством і своєчасного вибору методів фінансування визначається за формулою:

$$ГК_{\min} = \text{Операційні витрати} / \text{Оборотність грошових коштів} \quad [46, \text{с.283}], \quad (3.1)$$

де $ГК_{\min}$ – мінімальний залишок грошових коштів на рахунку компанії.

Динаміка оптимального залишку грошових коштів на рахунках ТОВ «Тойдіко Україна» наведена у Таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Динаміка оптимального залишку грошових коштів на рахунках ТОВ «Тойдіко Україна» 2021-2023 рр.

Показник	Формула	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Операційні витрати	-	124358	120815	113746
Оборотність грошових коштів	Чистий дохід від реалізації продукції/Середній залишок грошових коштів за період	25,340	10,910	10,780
Оптимальний залишок ГК	Операційні витрати/Оборотність грошових коштів	4907,525	11073,913	10551,544

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Тойдіко Україна» [27]

Отже, у 2022 році спостерігалось значне зростання оптимального залишку грошових коштів порівняно з 2021 роком. Цей стрибок можна пояснити зниженням оборотності грошових коштів до 10,910 при незначному зменшенні операційних витрат до 120815 грн. У 2023 році оптимальний залишок грошових коштів дещо знизився до 10551,544 грн. Це відбулося через подальше незначне скорочення операційних витрат до 113746 грн. при майже незмінній оборотності грошових коштів на рівні 10,780.

Загалом, протягом розглянутого періоду 2021-2023 років спостерігалася тенденція до зростання оптимального залишку грошових коштів на рахунках ТОВ "Тойдіко Україна", що було спричинено переважно зниженням оборотності

грошових коштів. Втім, у 2023 році ця тенденція дещо сповільнилась через скорочення операційних витрат компанії.

Підсумовуючи, варто підкреслити, що реінвестування частини нерозподіленого прибутку в розвиток бізнесу дозволить наростити власний капітал компанії. Для оптимізації структури позикового капіталу слід диверсифікувати джерела залучення коштів, зокрема через облігаційні позики, фінансовий лізинг або факторинг дебіторської заборгованості. Це дозволить знизити вартість і ризики позикового фінансування.

Отже, комплексна оптимізація джерел формування активів через нарощування власного капіталу, раціоналізацію позикового фінансування, підвищення ефективності використання активів сприятиме зміцненню фінансового стану та сталому розвитку ТОВ "Тойдіко Україна".

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було вивчено теоретико-методичні засади аналізу активів підприємства для підвищення ефективності їх використання та зростання ринкової вартості підприємств. На основі цього можна зробити наступні висновки:

1. Необоротні активи – це категорія активів на балансі підприємства, які не призначені для швидкого перетворення в готівку або використання у поточній операційній діяльності протягом одного року. Вони є тривалими активами, якими підприємство володіє з метою використання їх у своїй діяльності на тривалий термін, зазвичай понад один рік.

Оборотні активи підприємства - це ресурси, які повністю споживаються протягом одного операційного циклу або 12 місяців з дати балансу. Оборотні активи відіграють важливу роль у забезпеченні безперервності операційного циклу підприємства. Вони споживаються у виробничому процесі і переходять у витрати звітного періоду згідно із застосовуваним методом оцінки запасів.

2. Джерела формування активів підприємства - це різні способи залучення коштів для придбання необхідних підприємству активів (необоротних і оборотних). Для придбання необоротних та оборотних активів підприємство може використовувати як внутрішні джерела (нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування), так і зовнішні джерела фінансування (емісія цінних паперів, кредити банків).

3. Аналіз активів підприємства та джерел їх формування є критично важливим для ефективного управління фінансовими ресурсами, оптимізації використання активів, підвищення рентабельності та забезпечення фінансової стабільності підприємства. Для всебічної оцінки ефективності використання активів застосовуються різноманітні методичні підходи, такі як аналіз структури активів, оцінка їх ліквідності та якості, розрахунок показників ефективності їх використання,

модель Дюпона, рентабельність активів, а також аналізувати особливості управління запасами, дебіторською заборгованістю та джерелами їх рефінансування.

4. Згідно з проведеним аналізом необоротних активів ТОВ "Тойдіко Україна" за 2021-2023 роки, динаміка та структура цих активів зазнали певних змін. Загальна вартість необоротних активів компанії продемонструвала зростання на 21,12% або 1329 тис. грн у 2023 році порівняно з 2021 роком. Це свідчить про посилення інвестиційної діяльності підприємства та спрямування коштів на придбання / створення довгострокових активів для забезпечення стійкого розвитку бізнесу. Найбільш істотним чинником зростання необоротних активів стало збільшення вартості основних засобів на 80,06% або 1397 тис. грн у 2023 році порівняно з 2021 роком. Щодо нематеріальних активів, то у 2021 році їх питома вага складала 0,52% необоротних активів, проте у 2022-2023 роках вони були відсутні, що є наслідком їх списання чи вичерпання строку корисного використання.

Показники оборотності необоротних активів демонструють неоднозначну динаміку. Коефіцієнт оборотності необоротних активів та основних засобів істотно знизився у 2022 році, що свідчить про погіршення ефективності їх використання. Проте у 2023 році дані показники відновилися, що пов'язано з оновленням основних засобів та оптимізацією виробничих процесів. Рентабельність необоротних активів продемонструвала різке падіння до 0,25% у 2022 році, що свідчить про значне погіршення ефективності їх використання через зниження прибутковості. Втім, у 2023 році рентабельність відновилася до рівня 12,97%, що є наслідком відновлення прибутковості та оптимізації використання необоротних активів.

Таким чином, результати аналізу необоротних активів свідчать про певні позитивні зрушення у структурі цих активів ТОВ "Тойдіко Україна", пов'язані з нарощуванням основних засобів та завершенням окремих інвестиційних проектів. Проте водночас спостерігається зниження інвестиційної активності у напрямку незавершених капітальних інвестицій, що пов'язано з потребою в додатковому фінансуванні або перегляді інвестиційних пріоритетів компанії.

5. Структура та динаміка оборотних активів компанії зазнали суттєвих змін протягом аналізованого періоду під впливом воєнних дій в Україні. Частка дебіторської заборгованості дещо знизилася до 77,79% у 2022 році, проте залишалася високою. Водночас, зросла частка грошових коштів та їх еквівалентів до 14,21%, що було пов'язано з накопиченням ліквідних коштів для забезпечення безперервності діяльності в умовах війни. Також відбулося суттєве скорочення частки запасів до 6,58%, що свідчило про проблеми з поставками та необхідність оптимізувати запаси.

У 2023 році головними тенденціями стали: подальше скорочення частки дебіторської заборгованості до 65,87%, зростання частки грошових коштів та їх еквівалентів до 25,40%, а також незначне збільшення частки запасів до 7,66%. Ці зміни вказували на поступове відновлення розрахунково-платіжної дисципліни з контрагентами, накопичення ліквідних коштів для виплати дивідендів, а також більш ефективне управління запасами в умовах воєнного стану.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів компанії зріс з 1,67 у 2021 році до 1,94 у 2023 році, що свідчить про пришвидшення оборотності коштів, вкладених в оборотні активи. Рентабельність оборотного капіталу компанії зросла до 0,40 у 2023 році, продемонструвавши істотне підвищення ефективності використання оборотних активів для генерування прибутку.

Аналіз дебіторської заборгованості продемонстрував певні проблеми у 2022 році, коли її період інкасації зріс до 228 днів, а частка простроченої заборгованості сягнула 1,2% . Проте, у 2023 році ситуація покращилася - період інкасації скоротився до 126 днів, а частка простроченої заборгованості знизився до 0,5%.

Показники ефективності використання запасів компанії також покращилися в 2023 році порівняно з 2021-2022 роками. Зокрема, коефіцієнт оборотності запасів зріс з 7,94 у 2021 році до 15,50 у 2023 році, а період оборотності запасів скоротився з 46 днів до 24 днів відповідно.

Загалом, аналіз засвідчив підвищення ефективності використання оборотних активів ТОВ "Тойдіко Україна" в 2023 році після певного погіршення показників у 2022 році, що було спричинено негативним впливом повномасштабної війни росії проти України на діяльність компанії. Відновлення прибутковості та рентабельності в 2023 році вказує на вдалу адаптацію підприємства до нових умов господарювання в умовах воєнного стану.

6. Структура капіталу компанії змінилася протягом 2021-2023 рр. Власний капітал зменшився з 164543 тис. грн у 2021 році до 113061 тис. грн у 2023 році (на 31%) через зниження нерозподіленого прибутку. Позиковий капітал зменшився з 129888 тис. грн у 2021 році до 115226 тис. грн у 2023 році (на 11%).

Коефіцієнт фінансової незалежності знизився з 0,91 у 2022 році до 0,50 у 2023 році, що свідчить про зниження фінансової самостійності. Коефіцієнт заборгованості зріс з 0,10 у 2022 році до 1,02 у 2023 році, що вказує на переважання позикового капіталу та зростання залежності від зовнішніх джерел.

Рентабельність інвестованого капіталу впала до -0,007 у 2022 році, але відновилася до 0,45 у 2023 році. Рентабельність власного капіталу знизилася до -0,01 у 2022 році, але у 2023 році зросла до 0,66. Але, умови золотого правила фінансування та балансу виконувалися протягом 2021-2023 років, забезпечуючи фінансову стійкість ТОВ «Тойдіко Україна».

7. Компанія ТОВ "Тойдіко Україна" стикається з проблемами зношеності обладнання та низької ефективності використання основних засобів, особливо у 2022 році, що було спричинено впливом війни. Для підвищення ефективності використання необоротних активів компанії пропонуються такі заходи, як оренда/купівля більшого складського приміщення, модернізація веб-сайту компанії; придбання нових вантажних автомобілів, електромобілів для службового користування, оновлення комп'ютерної техніки та серверного обладнання тощо.

Проведений факторний аналіз ефективності використання активів показав, що ключовим негативним фактором, який призвів до зниження фондорентабельності

у 2023 році порівняно з 2021 роком на 26,53%, стало істотне погіршення фондівдачі (зменшення на 28,29%). Для підвищення ефективності використання основних засобів ТОВ "Тойдіко Україна" необхідно вживати заходів для збільшення фондівдачі - нарощування обсягів реалізації продукції, модернізація застарілого обладнання тощо.

8. Раціональне управління оборотними активами є вирішальним фактором для забезпечення стабільної та ефективної діяльності компанії. Оптимізувати дебіторську заборгованість пропонується шляхом встановлення лімітів, системи знижок/штрафів, створення резерву сумнівних боргів та використання факторингу для рефінансування заборгованості. Це дозволить підвищити ліквідність та знизити ризики несплати.

Оптимізувати запаси через: скорочення надлишкових запасів, впровадження XYZ-аналізу для диференційованого управління різними групами запасів. Застосування штучного інтелекту для прогнозування попиту, оптимізації логістики та контролю запасів.

А також, оптимізація грошових коштів шляхом встановлення цільового рівня в 15-20% від оборотних активів та інвестування тимчасово вільних коштів, наприклад, у військові облігації для отримання додаткового інвестиційного доходу.

9. Оптимальна структура капіталу забезпечує достатній рівень ліквідності та платоспроможності, дозволяючи своєчасно виконувати зобов'язання перед державою, інвесторами та контрагентами. Для оптимізації структури капіталу були запропоновані наступні заходи: збалансований підхід до виплати дивідендів та реінвестування частини чистого прибутку у розвиток бізнесу, зокрема в посилення кібербезпеки для захисту онлайн-операцій; диверсифікація джерел залучення позикового капіталу шляхом випуску облігацій, використання фінансового лізингу та факторингу дебіторської заборгованості для зниження залежності від банківських кредитів та оптимізації вартості запозичень тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України: за станом на 16 липня 1999 р. Офіц. вид. Верховної Ради України. 1999. № 996-XIV. Ст.1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (Дата звернення: 17.02.2024).
2. Управління фінансами підприємств: підручник / [І.О. Бланк, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць]; за заг.ред. І. О. Бланка, Г. В. Ситника. Київ: КНТЕУ, 2017. – 792 с.
3. Нагорний Є. О. Система управління активами як релевантний чинник ефективного розвитку підприємства: економічні науки. *Економіка та менеджмент*. 2014. Вип. 11. С.224-232. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN
4. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / [П. І. Безус, А. М. Безус, С. В. Кальний]; за заг. ред. П. І. Безус. Київ: АМУ, – 2014. – 212 с.
5. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / [К. В. Васьківська, О. А. Сич.]; за заг.ред. К. В. Васьківської, О. А. Сич. Львів: ЛНУ, 2017. 234 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/%>
6. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / [М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон]; за заг. ред. д.е.н. проф. М.Р. Лучка. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 302 с.
7. Камінська І. М. Активи підприємства: морфологічний аналіз категорії, склад та класифікація. Економічний форум. 2019. № 3. С. 136-143. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/65/59
8. Купріна Н. М. Оборотні активи підприємства: аспекти бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами та їх класифікація. *Food Industry Economics*, 2020, 12.4. URL: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/download/1913/2073>
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : за станом на 07 лютого 2013р.Офіц.вид. Міністерства

фінансів України. 2013. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13> (Дата звернення: 27.02.2024).

10. Матвійчук Л. О. Облік і аудит основних засобів (на матеріалах аграрних підприємств Рівненської області): Дисертація доктора екон. наук: -Економічні науки. Тернопіль: Рівненський інститут ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»», 2020. 281 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/38562>

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби": за станом на 27 квітня 2000 р. Офіц. вид. Міністерства фінансів України. 2000. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (Дата звернення: 27.02.2024).

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи": за станом на 18 жовтня 1999 р. Офіц. вид. Міністерства фінансів України. 1999 № 242. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (Дата звернення: 27.02.2024).

13. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: ЖДТУ, 2009. 912 с.

14. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 4. С. 950-954.

15. Сопко В.В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства: монографія. Київ: КНЕУ, 2006. 312 с.

16. Management, finance, economics: modern problems and ways of their solutions: collective monograph / Zhydovska N., - etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2021. 615 p. URL: https://www.google.com.ua/books/edition/Management_finance_economics_modern_prob/trc0EAAAQBAJ?hl=ru&gbpv=0

24. XYZ Analysis in Inventory Management. Cash Flow Inventory. 2023. URL: <https://cashflowinventory.com/blog/xyz-analysis-in-inventory-management/> (Accessed: 10.03.2024)
25. Drip Capital. Forfaiting vs Factoring. Drip Capital Finance Guides. 2022. URL: <https://www.dripcapital.com/en-in/resources/finance-guides/forfaiting-vs-factoring> (Accessed: 10.03.2024)
26. Tuovila A. Horizontal Analysis: What It Is vs. Vertical Analysis. 2023. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/h/horizontalanalysis.asp>. (Accessed: 02.04.2024).
27. ТОВ «Тойдіко Україна». Фінансова звітність. 2021-2023 рр. URL: <https://www.toydico.com/ua/deklaracii-vidpovidnosti.html>
28. Косова Т. Д. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 240 с.
29. Вівчар О. Й., Кос Т. Ю. Сучасні методи оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Молодий вчений*. 2023. №4(116). С.115-119. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-4-116-23>
30. Завгородня Т. П., Проскурович О. В. Прогнозування результативності використання засобів праці за трендовими моделями. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. № 4 (6). С. 161–166.
31. Панченко В. А., Панченко О. П. Контролінг ефективності бізнесу: методичні підходи до аналізування соціально-економічної ефективності. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. Вип. 38. С. 385-392. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/940>
32. Пелих, А. О. Коефіцієнтний аналіз необоротних активів підприємства. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасні концепції розвитку. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції КНЕУ 11 травня 2021 року. К.: КНЕУ, 2021. С. 365-367 URL:

https://kneu.edu.ua/userfiles/Economic_Department/ZBIRNUK%20KONFER%2031%2005%2021/ZbD196rnik_tez_21-5672_.pdf#page=366

33. Кубецька, О. М., Остапенко, Т. М., Палешко, Я. С. Управління оборотними активами підприємства в особливих умовах. *Бізнес Інформ*. 2022. Вип. 8. С.159-165. URL:<http://jnas.nbuiv.gov.ua/uk/article/UJRN-0001359125>

34. Височин І. В. Методи управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Економіка і фінанси бізнесу: за заг. ред. Г.В Блакита*. Київ: ДТЕУ, 2022. С.278.

URL:<https://knute.edu.ua/file/MjkwMjQ=/e8083fbbaec3da5ccffa8034fafa2491.pdf#page=96>

35. Нещерецька Є. Островська О. Сучасні технології комерційної діяльності і логістики. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції КНЕУ 21-22 травня 2020 року. К.: КНЕУ, 2020. С.78-79. URL: https://www.researchgate.net/profile/Vitalij-Kruglov/publication/346929649_SUCASNI_TEHNOLOGII_KOMERCIJNOI_DIALNOSTI_I_LOGISTIKI/links/5fd275f9299bf188d40aff4a/SUCASNI-TEHNOLOGII-KOMERCIJNOI-DIALNOSTI-I-LOGISTIKI.pdf#page=78

36. Нужна О. Аналіз фінансової незалежності підприємств України. *Економічний форум*. 2023. №1(2). С.60-65. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/400

37. Томах В. В.; Сігаєва Т. Є.; Мартиненко М. В. Цифрова трансформація управління підприємствами України у контексті сталого розвитку: інноваційні рішення, креативні технології. *Академічні візії*. 2023. Вип. 18. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29339>

38. Притуляк Н. Факторний аналіз ліквідності активів підприємства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2020. Вип. 132.4. С.92-105. URL: <http://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/589>

39. Ковальчук І. М., Юрчишена Л.В. Механізм управління необоротними активами корпоративних підприємств. *Глобальні тенденції в економіці, фінансах та управлінні*. 2020. С.58 - 60. URL: <https://researcheurope.org/wp-content/uploads/2020/10/re-02.10.20.pdf#page=58>

40. Найдиш В., Корбутяк А. Управління дебіторською заборгованістю підприємства та напрями оптимізації її структури. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. №156. С. 64-68. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article>

41. Савенко І. І.; Седіков Д. В. Логістичний менеджмент, як інструмент оптимізації логістичних витрат. *Економіка харчової промисловості*. 2020. Вип. 3 (12). С.42-48 URL: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/download/1815/2004>

42. Гуляєва Н. М., Камінський С. І. Фінансовий цикл підприємства торгівлі: монографія. Київ : КНТЕУ, 2021. 232 с. URL: <http://doi.org/10.31617/m.knute.2019-888>

43. Ясіновська І., Кольба Р. Шляхи підвищення ефективності системи управління грошовими потоками підприємства в умовах війни. *Молодий вчений*. 2023. №11(123). С.168-174. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6029>

44. Дейнега О. Адаптація стратегій управління бізнесом до викликів середовища господарювання. *Via Economica*. 2024. Вип. 4. С.41-46. URL: <http://journals.rshu.rivne.ua/index.php/viaeconomica/article/view/110>

45. Пастернак А. Л. Модель Дюпон–основна методика аналізу ефективності роботи підприємства. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах інформаційного суспільства. Матеріали VII Міжнародної наук.-практ. Конференції КНЕУ 9-10 грудня 2021 року. К.:КНЕУ, 2021. С. 306-307. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37186/spvuis_108_1221.pdf?s

46. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія. Київ : КНЕУ, 2008. 387 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Баланс (Звіт про фінансовий стан) «Тойдіко Україна»
на 31 грудня 2021 р.**

Актив		Код рядк а	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1		2	3	4
I. Необоротні активи	Нематеріальні активи	1000	113	33
первісна вартість		1001	159	159
накопичена амортизація		1002	46	126
Незавершені капітальні інвестиції		1005	4470	4491
Основні засоби		1010	2080	1745
первісна вартість		1011	3542	3450
знос		1012	1462	1705
Інші необоротні активи		1090	8	24
Усього за розділом I		1095	6671	6293
II. Оборотні активи				
Запаси		1100	31337	37606
виробничі запаси		1101	28	44
незавершене виробництво		1102	-	-
готова продукція		1103	-	-
товари		1104	31309	37562
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги		1125	168043	235788
Інша поточна дебіторська заборгованість		1155	62	51
Поточні фінансові інвестиції		1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти		1165	23277	14693
готівка		1166	-	-
рахунки в банках		1167	23277	14693
Усього за розділом II		1195	222719	288138
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		1200	-	-
Баланс		1300	229390	294431
Пасив		Код рядк а	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1		2	3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал		1400	158	158
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		1420	120367	164385
Усього за розділом I		1495	120525	164543
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Усього за розділом II		1595	-	-

III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	102479	116071
розрахунками з бюджетом	1620	4802	11884
у тому числі з податку на прибуток	1621	4461	10375
розрахунками зі страхування	1625	68	123
розрахунками з оплати праці	1630	746	766
Поточні забезпечення	1660	770	1044
Усього за розділом III	1695	108865	129888
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	229390	294431

Додаток Б

Фінансові результати ТОВ «Тойдіко Україна» 2021 р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	481085	351718
Собівартість реалізованої продукції	2050	-298262	-240819
Валовий: прибуток	2090	182323	110899
Інші операційні доходи	2120	65241	58861
Адміністративні витрати	2130	-30425	-28007
Витрати на збут	2150	-86646	-69462
Інші операційні витрати	2180	-7287	-24255
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	123206	48036
Інші фінансові доходи	2220	-	101
Інші витрати	2270	-	1
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	123206	48136
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-22205	-8753
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	101001	39383
збиток	2355	-	-

Додаток В

**Баланс (Звіт про фінансовий стан) «Тойдіко Україна»
на 31 грудня 2022 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	33	-
первісна вартість	1001	159	-
накопичена амортизація	1002	126	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4491	4470
Основні засоби	1010	1745	1576
первісна вартість	1011	3450	3446
знос	1012	1705	1870
Інші необоротні активи	1090	24	51
Усього за розділом I	1095	6293	6097
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	37606	10810
виробничі запаси	1101	44	87
товари	1104	37562	10723
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	235788	127881
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	51	38
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	14693	23365
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	14693	23365
Усього за розділом II	1195	288138	164401
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	294431	170498
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	158	158
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	164385	154800
Усього за розділом I	1495	164543	154958
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			

товари, роботи, послуги	1615	116071	12655
розрахунками з бюджетом	1620	11884	274
у тому числі з податку на прибуток	1621	10375	274
розрахунками зі страхування	1625	123	-
розрахунками з оплати праці	1630	766	-
Поточні забезпечення	1660	1044	2611
Усього за розділом III	1695	129888	15540
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	294431	170498

Додаток Г

Фінансові результати ТОВ «Тойдіко Україна» 2022 р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	207604	481085
Собівартість реалізованої продукції	2050	- 127567	-298762
Валовий: прибуток	2090	80037	182323
Інші операційні доходи	2120	39305	65241
Адміністративні витрати	2130	-26104	-30425
Витрати на збут	2150	-33251	-86646
Інші операційні витрати	2180	-61461	-7287
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	-
збиток	2195	-1474	-
Інші фінансові доходи	2220	163	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	123206
збиток	2295	-1311	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-274	-22205
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	101001
збиток	2355	-1585	-

Додаток Д

**Баланс (Звіт про фінансовий стан) «Тойдіко Україна»
на 31 грудня 2023 р.**

Актив	Код рядк а	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4470	4480
Основні засоби	1010	1610	3142
первісна вартість	1011	3753	4999
знос	1012	2143	1857
Усього за розділом I	1095	6080	7622
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	10827	-
виробничі запаси	1101	87	-
товари	1104	10723	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	127881	145359
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	-	1612
з бюджетом	1135	2307	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	389
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	38	64
Гроші та їх еквіваленти	1165	23365	56147
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	23365	56147
Витрати майбутніх періодів	1170	-	138
Усього за розділом II	1195	164418	220665
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	170498	228287
Пасив	Код рядк а	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	158	158
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	154800	112903
Усього за розділом I	1495	154958	113061

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1615	12655	27059
розрахунками з бюджетом	1620	274	14404
у тому числі з податку на прибуток	1621	274	8195
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	71831
Інші поточні зобов'язання	1690	-	215
Усього за розділом III	1695	15540	115226
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	170498	228287

Додаток Е

Фінансові результати ТОВ «Тойдіко Україна» 2023 р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	428571	207604
Собівартість реалізованої продукції	2050	262145	-127567
Валовий: прибуток	2090	166426	80037
Інші операційні доходи	2120	52859	39305
Адміністративні витрати	2130	-43605	-26104
Витрати на збут	2150	-58569	-33251
Інші операційні витрати	2180	-11572	-61461
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	105539	-
збиток	2195	-	-1474
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	3806	163
Інші доходи	2240	744	-
Інші витрати	2270	27	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	110062	-
збиток	2295	-	-1311
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-21177	-274
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	88885	-
збиток	2355	-	-1585